

Vuosikertomus 2001

Fortum

Sisältö

Sanasto

Tietoja sijoittajille

- 1 Fortum lyhyesti
- 2 Vuosi 2001
- 3 Energiamarkkinat
- 4 Hallituksen puheenjohtajan katsaus
- 5 Toimitusjohtajan katsaus
- 7 Arvot ja strategia
- 8 Talouden yhteenveto

- 14 Sähkö, lämpö ja kaasu
- 17 Birka Energi
- 18 Sähkön siirto

- 22 Öljynjalostus ja markkinointi
 - 26 Öljyn ja kaasun tuotanto
 - 28 Fortum Energy Solutions
 - 29 Fortum Markets
 - 30 Henkilöstö
 - 33 Ympäristö, terveys ja turvallisuus
 - 36 Hallinto ja johtaminen
 - 38 Hallitus
 - 39 Konsernin johto
 - 40 Fortumia sijoituskohteena seuraavia pankkeja ja pankkiiriliikkeitä
- Tilinpäätös 2001 erillisenä liitteenä

Tietoja sijoittajille

Yhtiökokous

Fortum Oyj:n varsinainen yhtiökokous pidetään tiistaina 26. päivänä maaliskuuta 2002 klo 16.00 alkaen Finlandia-talossa, Mannerheimintie 13 e, Helsinki.

Yhtiökokoukseen tulee ilmoittautua viimeistään 19. maaliskuuta klo 16.00 mennessä. Ilmoittautua voi puhelimitse numeroon 010 452 9460, faksilla numeroon 010 262 2727, sähköpostitse osoitteeseen fortum.yhtiokokous@yhteyspalvelut.elisa.fi tai kirjeitse osoitteella Fortum Oyj, Marjatta Rantiala, PL1, 00048 Fortum. Kirjeitse ilmoittauduttaessa kirjeen on oltava perillä ennen ilmoittautumisajan päättymistä. Mahdolliset valtakirjat pyydetään toimittamaan ilmoittautumisen yhteydessä.

Osingonmaksu

Hallitus ehdottaa yhtiökokoukselle, että tilikaudelta 2001 jaetaan osinkoa 0,26 euroa osaketta kohden. Osingonmaksun täsmäytyspäivä on 3. huhtikuuta ja ehdotettu osingon maksupäivä 10. huhtikuuta 2002.

Osavuositarkastukset

Osavuositarkastus 1.1. - 31.3.2002 julkaistaan 25.4.2002

Osavuositarkastus 1.1. - 30.6.2002 julkaistaan 25.7.2002

Osavuositarkastus 1.1. - 30.9.2002 julkaistaan 24.10.2002

Vuosikertomus ja osavuositarkastukset julkaistaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Ne löytyvät myös Fortumin kotisivuilta suomeksi osoitteesta www.fortum.fi sekä englanniksi ja ruotsiksi osoitteesta www.fortum.com.

Yhteystiedot

Taloudellista informaatiota voi tilata osoitteella Fortum Oyj, Konserniviestintä/Heidi Jokinen, PL 1, 00048 FORTUM, puh. 010 45 24861, fax 010 45 24798, e-mail heidi.jokinen@fortum.com.

Sijoittajasuhteiden yhteyshenkilönä toimii IR-johtaja Raija Norppa-Rahkola, puh. 010 45 24135, fax 010 45 24327, e-mail raija.norppa-rahkola@fortum.com.

Osaketietoa vuodelta 2001

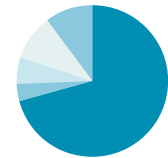
- ylin kurssi 5,70 euroa
- alin kurssi 4,05 euroa
- keskiarvo 4,79 euroa
- osakkeiden vaihto yhteensä 134,5 milj. kpl
- markkina-arvo 4 017 milj. euroa (31.12.2001)

Suurimmat osakkeenomistajat 31.12.2001

- Suomen valtio
- Kansaneläkelaitos
- Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen
- Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Varma-Sampo
- Kurikan kaupunki

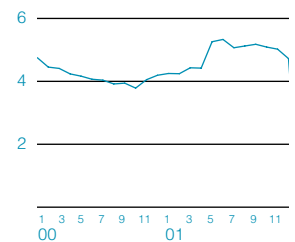
Lisää tietoa osakkeista ja osakkeenomistajista tilinpäätöksen sivuilla 39-42.

Omistajaryhmät 31.12.2001

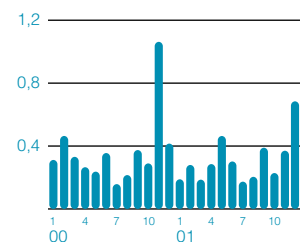

- Suomen valtio 70,7 %
- Rahoitus- ja vakuutuslaitokset 3,7 %
- Kotitaloudet 5,7 %
- Muut suomalaiset sijoittajat 9,7 %
- Kansainväliset sijoittajat 10,2 %

Osakkeen kurssikehitys, euroa (kuukausikeskiarvo)

Osakkeen vaihto, milj. osaketta päivässä (keskimäärin)

Fortum lyhyesti

Fortumin liiketoimintarakenne

Sähkö ja lämpö -sektori	Sähköntuotanto
	Sähkönsalkun hallinta ja trading
	Lämpö
	Kaasu
	Sähkönsiirto
	Birka Energi
Öljysektori	Öljynetsintä ja -tuotanto
	Öljynjalostus
	Öljyn vähittäismyynti
	Shipping
Muut yksiköt	Fortum Energy Solutions
	Fortum Markets

Fortum on johtavia energiayhtiöitä Pohjoismaissa. Fortum toimii energiaketjun kaikissa osissa tuotannosta jalostukseen, jakeluun, myyntiin ja markkinointiin, energiaan liittyvään engineeringiin sekä käyttöön ja kunnossapitoon. Fortumin päätuotteita ovat sähkö, lämpö sekä liikenne- ja lämmityspolttoaineet.

Sähkön ja lämmön tuotannossa sekä sähkön myynnissä ja jakelussa Fortum on Pohjoismaiden toiseksi suurin yhtiö. Itämeren alueella Fortum on markkinajohtaja korkealaatuisten, ympäristömyötäisten öljytuotteiden valmistajana ja myyjänä. Päätoimialueensa Pohjoismaiden ja Itämeren alueen lisäksi Fortum toimii muualla Euroopassa ja valituilla markkinoilla muun muassa Pohjois-Amerikassa ja Aasiassa.

Fortumin asiakkaita ovat teollisuusyritykset, energiayhtiöt, pienasiakkaat sekä kansainväliset öljy-yhtiöt.

Konsernin liikevaihto vuonna 2001 oli 10,4 miljardia euroa. Henkilökunnan määrä oli keskimäärin 14 803. Vuonna 1998 perustetun Fortum Oyj:n osake noteerataan Helsingin pörssissä.

Vuosi 2001

Avainlukuja	2001	2000
Liikevaihto, milj. euroa	10 410	10 614
Liikevoitto, milj. euroa	914	906
Voitto ennen satunnaisia eriä, milj. euroa	702	633
Tulos/osake, euroa	0,57	0,55
Oma pääoma/osake, milj. euroa	6,49	6,32
Sijoitettu pääoma (kauden lopussa), milj. euroa	11 032	11 365
Korollinen nettovelka (kauden lopussa), milj. euroa	3 674	4 626
Bruttoinvestoinnit käyttöomaisuuteen, milj. euroa	713	3 131
Kassavirta ennen rahoitusta, milj. euroa	844	-685
Sijoitetun pääoman tuotto, %	8,7	9,4
Oman pääoman tuotto, %	8,3	8,6
Velkaantumisaste, %	54	73
Henkilöstö keskimäärin	14 803	16 220

Fortum toteutti määrätietoisesti strategiaansa ja keskittyi ydinliiketoimialueilleen Pohjoismaihin ja Itämeren alueelle. Velkoja vähennettiin voimakkaasti ja tase vahvistui. Rakennejärjestelyt jatkuivat ja uusi konsernirakenne tuli voimaan lokakuun alussa. Merkittävin yksittäinen hanke oli sopimus ruotsalaisen Birka Energi AB:n toisenkin puolikkaan ostosta.

- Konsernin tulos parani hieman loppuvuoden heikentyneistä markkinaolosuhteista huolimatta.
 - Korolliset nettovelat vähenivät lähes miljardi euroa.
 - Kassavirta pysyi vahvana koko vuoden.
 - Sähköliiketoiminnoille edellistä vuotta parempi, öljyliiketoiminnoille huonompi vuosi.
 - Öljyn ja kaasun tuotanto päätettiin keskittää Pohjois-Eurooppaan, sähköntuotantoa Pohjoismaihin.
 - Asiakkuuksien kehittämiseksi perustettiin uudet yksiköt Fortum Energy Solutions ja Fortum Markets.
 - Toiminnan tehostamisohjelma jatkui koko konsernissa.
 - Osakekurssi nousi, vaihto vilkastui.
-

Energiamarkkinat

Fortum toimii maailman vapaimpiin kuuluvilla pohjoismaisilla sähkömarkkinoilla. Yhteispohjoismaiset markkinat luovat kasvumahdollisuuksia sähkön tuotannossa ja myynnissä. Erityisesti Keski-Euroopassa maiden välinen siirtokapasiteetti ja siirtojärjestelyt rajoittavat sähkön kulua. Euroopan unionin tavoitteena on avata yhteiset sähkömarkkinat vuoteen 2005 mennessä.

Alan rakennemuutokset jatkuvat Pohjoismaissa

Perinteisten toimijoiden määrä sähkömarkkinoilla on jatkuvasti vähenemässä samalla kun jäljelle jäävien koko kasvaa. Pohjoismaissa on vielä satoja pieniä kuntien omistamia sähköyhtiöitä, joiden siirtymisen suurempien energia-yhtiöiden omistukseen arvioidaan lähivuosina kiihtyvän. Myös teollisuus on edelleen luopumassa jäljellä olevasta omasta energiantuotannostaan. Sähkön johdannaiskauppamarkkinoille tulee uusia yrityksiä.

Vilkasta sähkökauppaa

Sähkönkulutus Pohjoismaissa kasvaa noin 1-2 % vuodessa, mutta uutta tuotantokapasiteettia ei juuri ole rakennettu viime vuosina. Suomen hallitus on hyväksynyt periaatepäätöshakemuksen viidennen ydinvoimalaitoksen rakentamisesta. Hakemus on eduskunnan käsittelyssä, ja ratkaisua odotetaan kevään 2002 aikana. Periaatepäätös ei vielä merkitse päätöstä ydinvoimalaitoksen rakentamisesta. Lopullisen rakentamispäätöksen tekee hakemuksen jättänyt Teollisuuden Voima Oy, josta Fortum omistaa 27 %.

Sähkökauppaa käydään yhä enemmän sähköpörssiissä, joiden kaupankäyntihinnat ohjaavat suoraan sähkön hintaa myös pörskien ulkopuolisessa kaupankäynnissä. Pohjoismainen sähköpörssi Nord Pool vastaa lähes kolmanneksesta Pohjoismaissa käydystä spot-kaupasta. Enronin osuus Nord Poolin johdannaiskaupasta oli lähes viidennes. Yhtiön poistuminen ei kuitenkaan oleellisesti vaikuttanut pohjoismaisten sähkömarkkinoiden toimivuuteen. Muualla Euroopassa toimii useita sähköpörssiä, mm. Frankfurtissa ja Leipzigissa Saksassa sekä Amsterdamissa

Hollannissa, joissa Fortum on jäsen. Fortum käy sähkökauppaa myös Englannin markkinoilla.

Kiristynyt kilpailu sähkön loppuasiakasmarkkinoilla, muuttunut markkinahintatilanne ja puutteellinen riskienhallinta rasittivat edelleen useiden sähkön myyntiyhtiöiden tuloksia.

Öljyn kysyntä laski, maakaasun kasvoi

Öljytuotteiden kysyntäennusteet maailmanmarkkinoilla laskivat koko vuoden. Viimeisellä neljänneksellä kysyntä jopa putosi edelliseen vuoteen verrattuna. Kysynnän heiketessä raakaöljyn ylituotanto kasvoi ja öljytuotteiden hinnat alenivat. Öljytuotteiden kulutus Euroopassa kasvoi edellisvuodesta noin yhden prosentin. Fortumin päämarkkina-alueella Suomessa kulutus kasvoi runsaat kaksi prosenttia.

OPEC menetti markkinoitaan leikattuaan tuotantoaan useaan otteeseen. OPECin ulkopuolisissa maissa tuotanto kasvoi edelleen, varsinkin Venäjällä, jossa määrät lisääntyivät usealla prosentilla.

Öljykaupan keskittyminen jatkui suuryhtiöiden välisten yhteenliittymien kautta. Öljypörskien volyymit kasvoivat. Kaupankäynti futuuri-markkinoilla monipuolistui ja kehittyi yhä sähköisempään suuntaan.

Liikennepolttoaineiden tulevia laatuvaatimuksia sekä biopolttoaineiden käyttöä koskevat EU-komission direktiiviehdotukset tulivat käsitellyyn. Useat Luoteis-Euroopan maat, kuten Saksa ja Britannia, ovat jo päättäneet edistää vähärikkisten ja rikittömien liikennepolttoaineiden kysynnän kehittymistä veroporrastuksin yleistä aikataulua nopeammin.

Maakaasun kysyntä EU-maissa kasvoi runsaat kaksi prosenttia. Euroopan unioni on kiinnittänyt erityistä huomiota sekä kaasumarkkinoiden avaamiseen kilpailulle että Euroopan kaasuhuollon varmuuden lisäämiseen. Erityisesti Venäjän kaasun toimitukset tulevaisuudessa ja niihin liittyvät uudet kuljetusreitit ovat huomion kohteina. Pohjoismaissa kiinnostus kaasun käyttöön energiantuotannossa on saamassa uutta pontta varsinkin Ruotsissa.

Hallituksen puheenjohtajan katsaus

Vuoden 2001 aikana Fortumissa otettiin useita strategisesti merkittäviä askeleita. Liiketoimintoja tehostettiin ja rakenteita selkeytettiin.

Sähköliiketoiminnan osalta yhtiö eteni tavoitteensa mukaisesti Tukholman kaupungin omistamien Birka Energi

AB:n osakkeiden hankinnan varmistuttua toimintavuoden lopulla ja EU:n komission hyväksyttyä sittemmin kaupan.

Samanaikaisesti keskieurooppalaiset kilpailijamme ovat lisänneet aktiviteettiaan jalansijan vahvistamiseksi Pohjois-Euroopassa, kun taas EU:n suurissa jäsenmaissa energian sisämarkkinoiden avautuminen ei ole juuri edennyt. Nämä tekijät osoittavat, että Fortumin ponnistusten kohdentaminen Pohjoismaihin ja Itämeren alueelle on ollut oikea valinta. EU:n energiainfoimarkkinoiden vapautuminen ei kuitenkaan voi jäädä puoliteihen. Varmaa on, että Euroopan energiainfoimarkkinoiden rakennkekehitys tulee jatkuamaan ja Fortumin on oltava tässä kehityksessä aktiivinen toimija.

EU:n ja Venäjän välinen energiainfoimarkkinoiden dialogi on tiivistynyt ja lähestymässä käytännön liiketoimintaan liittyviä kysymyksiä. Itämeren markkinoiden kannalta tärkeät EU:n laajenemisneuvottelut ovat tulossa ratkaisevaan vaiheeseen. Missä määrin ja millä aikataululla nämä asetelmat avaavat mahdollisuuksia uuteen liiketoi-

mintaan, tulee nähtäväksi. Fortumin strateginen asema tässä suhteessa on kuitenkin hyvä.

Niin kutsutut Corporate Governance -kysymykset ovat vilkkaan keskustelun kohteena eri puolilla Eurooppaa ja muuta maailmaa. Fortumin piirissä ollaan valmiita uudistamaan yhtiön positiivista arvonmuodostusta tukevia hallintokäytäntöjä ja toivotaan, että omistajat ovat aktiivisia uusien käytäntöjen käyttöönottamiseksi pörssihtiön hengessä. Ruotsin liiketoimintojemme vahvistuttua ratkaisevasti on hallituksemme kokoonpanoltaan kansainvälistynyt ja tämän kehityksen toivon jatkuvan yhtiössä muutoinkin.

Fortumin strategian ytimessä ollut Birka-kauppa toteutettiin yhtiön omalla rahoituksella ja velkainstrumentein. Omistuksellisia tai yhtiön osakkeeseen liittyviä instrumentteja ei ollut tällä kertaa käytettävissä. Vastaisuudessa Fortumin aloitteellisen etenemisen kannalta omistajien ja erityisesti valtio-omistajan valmiudet tukea yhtiötä sen kehittämässä ja vahvistamisessa muodostuvat erittäin tärkeäksi yhtiön ja sen arvonmuodostuksen kannalta. Arvioimme vaihtoehtojamme kilpailuhenkisen pörssihtiön näkökulmasta ja aiomme olla aloitteellisia omistajiemme tukeen luottaen.

Yhtiön johto on työskennellyt toimintavuonna määrätietoisesti ja tuloksellisesti. Yhtiön liiketoiminnat ovat tehostuneet, tase vahvistunut ja ennen kaikkea yhtiö on aiempaa yhtenäisempi. Kiitos tästä kuuluu toimivan johdon ohella koko henkilöstölle.

Hallituksen ehdotus varsinaiselle yhtiökokoukselle 0,26 euron osingosta osaketta kohden perustuu sekä toimintavuoden tulokseen että luottamukseen yhtiön päämarkkinoiden tulevasta kehityksestä.

Matti Vuoria
hallituksen puheenjohtaja

Toimitusjohtajan katsaus

Strategiansa mukaisesti Fortum keskittyy pohjoismaisille energiamarkkinoille ja luosi niille puitteet pitkäaikaiselle kannattavalle kasvulle. Tavoittemme on rakentaa tämän markkina-alueen johtava sähköyhtiö ja kehittää edelleen korkealuokkaisiin tuotteisiin keskittyvää öljynjalostusta.

Pyrimme myös hyödyntämään laajenevaa asiakaskuntaamme kilpailukykyisten tuote- ja palvelukokonaisuuksien aikaansaamiseksi.

Näiden linjausten pohjalta tunnistimme kertomusvuoden alussa joukon strategisia ja operatiivisia toimenpiteitä, jotka samalla vievät meitä kohti taloudellisia tavoitteitamme.

Strategian toteuttaminen alkanut hyvin

Voimme olla tyytyväisiä määrätietoisesta työskentelystä tuloksiin. Vuoden tärkein saavutus oli marraskuussa solmittu sopimus Birka Energin toisenkin puolikkaan ostamisesta. Tämä kauppa on tois-

taiseksi merkittävin askel pohjoismaisen strategiamme toteuttamisessa. Näillä markkinoilla kuulumme yhdessä Birkan kanssa johtaviin yrityksiin kaikilla sähkö- ja lämpöliiketoiminnan osa-alueilla. Asemamme muodostaa vahvan ponnahduslaidan osallistuessamme edelleen jatkuvaan pohjoismaisen sähköalan rakennemuutokseen.

Myös öljyalan rakennemuutokset jatkuivat vuoden aikana, lähinnä Keski-Euroopassa. Viime aikoina on kuitenkin näyttänyt siltä, että myös suuret venäläiset öljy-yhtiöt olisivat lisäämässä kilpailua pyrkiessään Itämeren alueen markkinoille. Fortumissa seuraamme tilannetta valppaana. Näissä olosuhteissa on erityisen tärkeää vaalia kilpailukykyämme. Vuoden aikana vahvistimme omaa erikoisosajaan asemaamme öljynjalostajana lisäämällä ympäristömyötäisten öljytuotteiden valmistuskapasiteettia.

Vuoden alussa ilmoitimme keskittävämme ydinliiketoimintamme Pohjoismaihin ja muualle Itämeren ympärille. Kertomusvuonna myytiin muun muassa voimalaitososuudet Englannista ja Thaimaasta sekä saatiin päätökseen unkarilaisen energiayhtiön myynti. Lisäksi Omanissa sijaitsevien öljykenttäosuuksien myynnistä solmittiin sopimus helmikuussa 2002. Toisaalta päätimme investoida Luoteis-Venäjällä sijaitsevan Etelä-Shapkino -öljykentän tuotannon aloittamiseen.

Edellytykset luotu asiakkuuksien kehittämiseksi

Jotta pystyisimme mahdollisimman hyvin palvelemaan asiakkaitamme päätimme yhdistää Fortumin monipuolisen voimantuotanto-osaamisen. Vuoden aikana muodostettiin Fortum Energy Solutions (FES), johon siirrettiin kaikki keskeinen osaaminen voimalaitosten suunnitteluun, rakentamiseen, käyttöön ja kunnossapitoon sekä muutostöihin liittyen. Näin FESillä on mahdollisuus tarjota räätälöityjä palveluja voimalaitosten elinkaaren kaikissa vaiheissa.

Samalla tartuimme engineering- ja teknologiatoimintoihin liittyviin ongelmiin. Myimme Voimansiirto-engineering -yksikön sekä käynnistimme Voimalaitos-engineering -yksikössä merkittävät tehostamistoimet. Samankaltaisen muutoksen tarpeessa oli myös sähkö- ja lämpöliiketoimintaan liittyvä teknologiayksikkö, jonka toimintoja hajautettiin eri yksiköihin tai ulkoistettiin. Näin saatiin aikaan liiketoiminnan lähellä olevia osaamisryhmiä, jotka hyvin pystyvät vastaamaan vaativiinkin teknologiatarpeisiin.

Toimitusjohtajan katsaus jatkuu

Samaan asiakkuuksien kehittämisajatteluun perustui niinikään keväällä toteutettu Energiatalon muuntaminen Fortum Markets -yksiköksi. Se on jo osoittautunut oikeaksi ratkaisuksi. Keskittyminen sähkön ja lämmitysöljyn vähittäiskaupan perustuotteisiin ja -palveluihin on kääntänyt yksikön tuloksen varsin myönteiseen suuntaan. Nyt on hyvät lähtökohdat kehittää uusia kilpailukykyisiä tuotteita ja palveluita, joiden avulla voimme entistä paremmin palvella asiakkaitamme.

Tulos tyydyttävä, tase vahvistui

Vuoden 2001 taloudelliseen tulokseen vaikuttivat erityisesti loppuvuoden muuttuneet markkinatekijät. Åsgardin kaasukentän seisokki, alhainen kansainvälinen jalostusmarginaali ja raakaöljyn alentunut hinta rasittivat kaikki loppuvuoden tulosta, mutta silti taloudellinen kehityksemme oli hieman edellisvuotta parempi. Siihen vaikuttivat eri puolilla konsernia toteutetut tehostamistoimenpiteet sekä sähkön kasvanut myynti ja korkeampi markkinahinta. Oma öljynjalostuksen lisämarginaalimme pysyi vahvana koko vuoden.

Kesällä totesimme, että oman suorituskyvyn parantamiseksi tarvitaan myös organisaatiomuutoksia. Liiketoiminnoille haluttiin lisää omatoimisuutta eli valtaa ja vastuuta toimia itsenäisemmin. Lisäksi pyrittiin ratkaisuun, joka olisi yhteensopiva strategisten päälinjausten kanssa. Tältä pohjalta konsernin rakennetta selkeytettiin alkusyksyllä. Fortumissa on nyt 26 yksikön ja neljän sektorin sijaan 12 liiketoimintayksikköä ja kaksi sektoria. Aiempaa laajemmat ja luontevammat kokonaisuudet selkeiltä teollisilta osa-alueilta antavat yksiköille entistä paremmat mahdollisuudet tavoitteidensa saavuttamiseen ja itsenäiseen toimintaan.

Olemme asettaneet taseen vahvistamisen keskeiseksi tavoitteeksi. Vuoden aikana saimme lyhennetyksi velkaa miltei miljardin euron edestä. Näinkin suuren velanmaksun mahdollistivat sekä tehdyt divestoinnit että vahva kassavirta.

Joulukuussa toteutettu omien osakkeiden myynti parantaa sekä velanmaksukykyämme että osakkeemme vaihdettavuutta. Olemme iloisia uusien varteenotettavien kansainvälisten sijoittajien meihin osoittamasta luottamuksesta.

Hyvät lähtökohdat

Olemme osoittaneet pohjoismaisen strategiamme uskottavuuden ja tällä tiellä aiomme jatkaa. Birka-kaupan myötä meillä on nyt ainutlaatuinen tilaisuus luoda johtava yhteispohjoismainen energia-yhtiö. Tehtävä tulee olemaan haastava ja on-

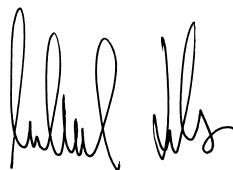
nistuminen edellyttää suuria ponnisteluja koko henkilökunnalta. Tähän asti tehty valmistelutyö saa minut vakuuttuneeksi siitä, että meillä Pohjanlahden molemmin puolin riittää kykyä, taitoa ja sitoutumista luoda kahdesta hyvästä yhtiöstä vielä parempi ja kilpailukykyisempi kokonaisuus.

Birka-kauppa johtaa taseemme tilapäiseen heikentymiseen. Siksi tulemme kuluvana vuonna kiinnittämään erityistä huomiota taloudellisen liikkumavaramme säilyttämiseen. Olemme päättäneet jatkaa toiminnan keskittämistä ja jouduttaa omaisuuserien myyntiä ydinliiketoimintojen ulkopuolelta. Tarkoituksemme on 18 kuukauden aikana myydä omaisuuseriä noin yhden miljardin euron arvosta. Sähköliiketoimintamme Saksassa kuuluvat tähän ohjelmaan. Panostuksemme kilpailukykyämme parantamiseksi kuitenkin jatkuvat. Tulemme edelleen investoimaan ympäristömyötäisiin liikennepolttoaineisiin ja biopolttoaineisiin edelläkävijäasemamme säilyttämiseksi.

Ponnistelut kilpailukykyämme parantamiseksi jatkuvat myös oman toiminnan tehostamisena. Taloudellisten tavoitteidemme saavuttaminen edellyttää keskittymistä oleelliseen ja uusien tehokkaiden toimintatapojen ahkeraa käyttöönottoa.

Jatkuvat muutokset asettavat koko henkilöstölle suuria haasteita. Kyvykkäiden ihmisten taitojen ja innostuksen ylläpitäminen on menestymisemme avain. Esimies- ja liiketoimintataitojen kehittämiseksi sekä konsernin yhteisen johtamistavan vahvistamiseksi olemme käynnistäneet noin 500 henkilölle tarkoitettun johdon ja asiantuntijoiden koulutusohjelman. Kaikissa liiketoimintayksiköissä jatketaan henkilöstön suunnitelmallista ja monipuolista koulutusta osaamisen kehittämiseksi kaikilla toiminnan tasoilla.

Vuosi 2001 oli yhtiön henkilöstölle erittäin vaativa. Voin ilolla todeta, että sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin on ollut vahva ja vuodessa olemme edenneet pitkin harppauksin oikeaan suuntaan. Haluan lausua parhaat kiitokseni koko henkilökunnalle erinomaisesta työstä. Tästä on hyvä jatkaa eteenpäin.

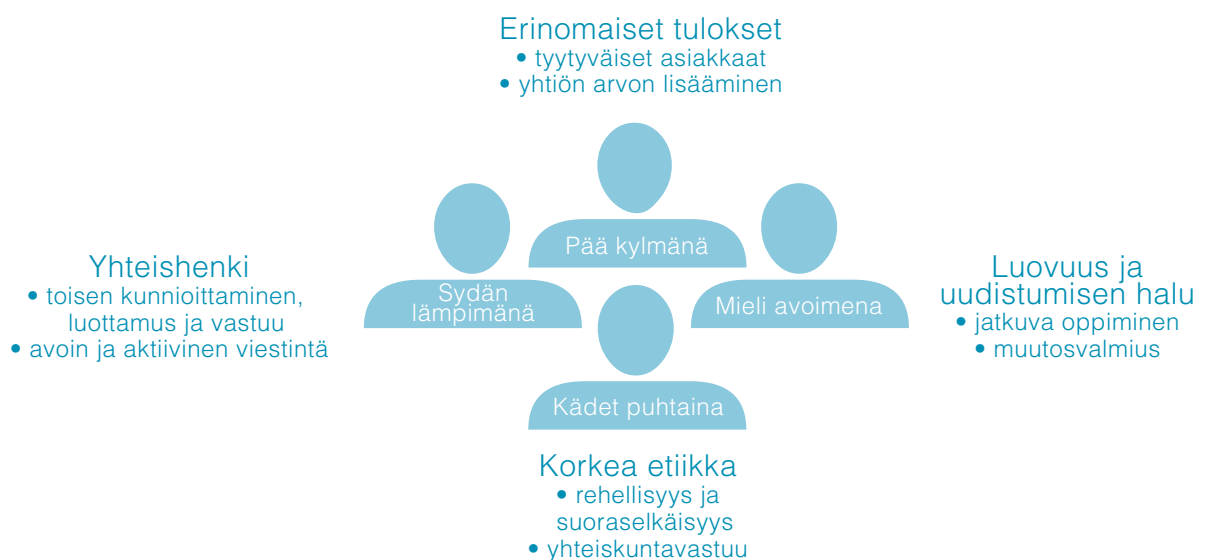

Mikael Lilius
toimitusjohtaja

Arvot ja strategia

Fortum pyrkii kaikessa toiminnassaan huippusuorituksiin. Haluamme, että meidät tunnetaan yhtiönä, jota leimaa **asiakaslähtöisyys** ja **vahva sitoutuminen ympäristöasioihin**.

Yhteiset arvot ohjaavat käyttäytymistämme

Konsernistrategia ohjaa liiketoimintasuunnitelmiamme

Talouden yhteenveto

Markkinat

Vähentyneen vesivoimatuotannon ja kasvaneen kulutuksen seurauksena sähkön markkinahinta Pohjoismaissa lähes kaksinkertaistui edelliseen vuoteen verrattuna. Nord Pool -pörssin systeemi-hinta oli keskimäärin 23,2 (12,8) euroa megawattitunnilta. Myös myyntihinnat loppuasiak- kaille nousivat kaikissa Pohjoismaissa. Fortu- min Pohjoismaissa myymän sähkön keskihinta nousi edellisvuodesta 8 %. Sähkön kulutus Poh- joismaissa kasvoi alustavan arvion mukaan 2 % edellisvuodesta ja oli 392 (384) TWh.

Öljyn kansainväliset jalostusmarginaalit las- kivat edelliseen vuoteen verrattuna ja olivat eri- tyisesti loppuvuonna poikkeuksellisen matalia, heinä-joulukuussa keskimäärin 1,0 dollaria bar- relilta. Brent complex -marginaali oli vuonna 2001 keskimäärin 1,9 dollaria barrelilta, kun se vuonna 2000 oli 3,4 dollaria barrelilta. Fortu- min öljynjalostuksen lisämarginaali oli edelleen vuositasolla noin kaksi dollaria barrelilta.

Raakaöljyn hinnat vaihtelivat vuoden 2001 aikana yli 30 dollarista 17 dollariin barrelilta. Raakaöljyn hintakehitys oli tasaista vuoden al- kupuoliskolla, mutta vuoden loppupuolella hin- nat lähtivät laskuun ja päättyivät vuoden lopussa noin 20 dollarin tasolle. Pohjanmeren kevyen Brent-raakaöljyn keskimääräinen hinta oli 24,4 (28,5) dollaria barrelilta. Fortumin myymän öl- jyn keskihinta oli 23,7 (27,6) dollaria barrelilta. Maakaasusta saatu vastaava öljyekvivalenttihin- ta oli 19,2 (19,8) dollaria.

Liikevaihto ja tulos

Konsernin liikevaihto pysyi edellisvuoden tasol- la ja oli 10 410 (10 614) miljoonaa euroa. Säh- köliiketoimintojen liikevaihto kasvoi Fortumin sähkön myynnin kasvun ja myydyin sähkön kes- kihinnan nousun ansiosta. Öljyliiketoimintojen liikevaihdon pienenemiseen vaikuttivat pääasi- assa edellisvuodesta laskeneet raakaöljyn ja öl- jytuotteiden hinnat.

Fortum-konsernin liikevoitto oli 914 (906) miljoonaa euroa. Vuoden 2001 aikana kohonnut sähkön hinta yhdessä lisääntyneen sähkön tuo- tannon kanssa paransi selvästi sähköntuotannon ja myynnin tulosta. Raakaöljyn hinnan lasku ja Åsgard-kaasukentän korjaustyöt heikensivät öl- jyn ja kaasun tuotannon tulosta. Öljynjalostuk- sen ja markkinoinnin tulos pieneni selvästi öl- jyn kansainvälisen jalostusmarginaalin heiken- tymisen, varastotappioiden sekä Porvoon jalos-

tamon huoltoseisokin vuoksi. Öljyliiketoimin- tojen tulos heikkeni voimakkaasti viimeisellä neljänneksellä.

Fortum Energy Solutions -yksikön (FES) tulos oli merkittävästi edellistä vuotta parempi (pro forma). Sitä rasittivat Voimansiirto-enginee- ring -liiketoiminnan myynnin yhteydessä tehdyt varaukset. Toisaalta Humberin voimalaitoksen osuuden myyntiin liittynyt käyttö- ja kunnossa- pitosopimuksen myynti paransi FES:n tulosta.

Myös Fortum Markets -yksikön tuloskehitys oli myönteinen. Tähän vaikutti erityisesti yksi- kössä toteutettu tehostamisohjelma. Yksikön lu- vut sisältyvät Sähkön, lämmön ja kaasun sekä Öljynjalostuksen ja markkinoinnin lukuihin.

Raakaöljyn hinnan laskusta aiheutunut öljyn varastotappio sekä kivihiilen varastotappio oli- vat yhteensä 81 miljoonaa euroa (voittoa 24 mil- joonaa euroa). Viimeisellä neljänneksellä varas- totappiota syntyi 65 miljoonaa euroa.

Liikevoittoon sisältyvät käyttöomaisuuden ja osakkeiden myynneistä kirjatut myyntivoitot, yhteensä 149 (119) miljoonaa euroa. Vastaavasti kertaluonteisia arvonalennuksia ja varauksia oli yhteensä 57 (66) miljoonaa euroa.

Birka Energi on yhdistelty suhteellisella men- telmällä 50 prosentin omistusosuuden mu- kaan. Birka Energi -konsernin vaikutus Fortu- min liikevoittoon oli 189 (175) miljoonaa euroa. Muut osakkuusyhtiöt on konsolidoitu pääoma- osuusmenetelmällä. Fortumin osuus osakkuus- yhtiöiden tuloksista ilman Birka Energitä oli yhteensä 36 (46) miljoonaa euroa.

Voitto ennen satunnaisia eriä oli 702 (633) miljoonaa euroa.

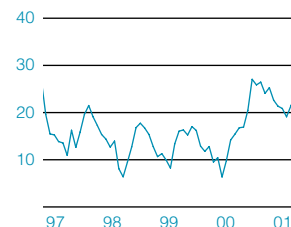
Voitto ennen veroja oli 702 (623) miljoonaa euroa.

Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta oli 83 (46) miljoonaa euroa. Vähemmistöosuus muodostuu lähes kokonaan Fortum Capital Ltd:n vuonna 2000 liikkeelle laskemien etuo- keutettujen osakkeiden tulososuudesta.

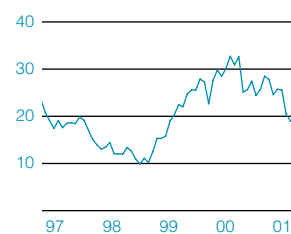
Tilikauden voitto oli 459 (423) miljoonaa euroa ja tulos osaketta kohden 0,57 (0,55) euroa. Sijoitetun pääoman tuotto oli 8,7 (9,4) % ja oman pääoman tuotto 8,3 (8,6) %.

Konsernin nettorahoituskulut olivat 212 (273) miljoonaa euroa. Vuoden 2000 lukuun si- sältyy 33 miljoonaa euroa kertaluonteisia kustan- nuksia, jotka syntyivät Ruotsista hankitun voi- maomaisuuden rahoitusjärjestelyistä. Tilikaudel- le kirjatut verot olivat 160 (154) miljoonaa euroa.

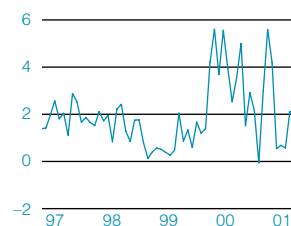
Sähkön Nord Pool -markkinahinta euroa/MWh

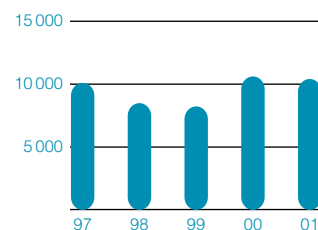
Brent-raakaöljyn hinta USD/bbl

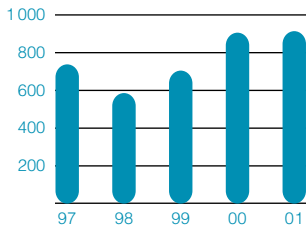
Jalostusmarginaali Rotterdamissa Brent complex, USD/bbl

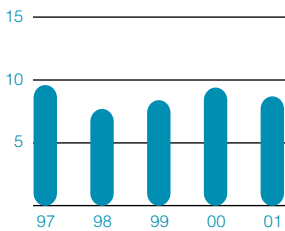
Liikevaihto milj. euroa

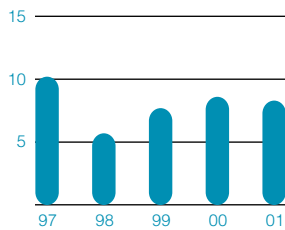
Liikevoitto
milj. euroa

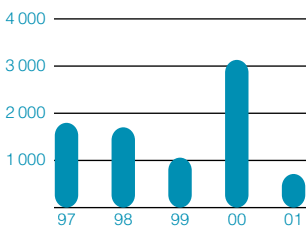
Sijoitetun pääoman
tuotto
%

Oman pääoman
tuotto
%

Investoinnit
milj. euroa

Tuotanto ja myynti

Sähkö, lämpö ja kaasu

Fortumin sähköntuotantokapasiteetti Pohjoismaissa oli vuoden lopussa 9 149 (9 243) megawattia. Yhteensä Fortumin kapasiteetti oli 10 223 (10 163) megawattia. Konsernin sähkömyynti Pohjoismaissa vuonna 2001 oli 47,1 (45,3) terawattituntia. Suomessa myynti oli 27,6 (28,4) terawattituntia ja muissa Pohjoismaissa 19,5 (16,9) terawattituntia, johon sisältyy 50 % Birka Energin sähkömyynnistä. Pohjoismaiden ulkopuolinen myynti oli 6,6 (6,1) terawattituntia.

Fortumin lämmönmyynti Pohjoismaissa oli edellisvuoden tasolla 15,6 (15,6) terawattituntia.

Sähkömyynti alueittain

TWh	2001	2000
Pohjoismaat yhteensä	47,1	45,3
- Suomi	27,6	28,4
- Muut Pohjoismaat ¹⁾	19,5	16,9
Saksa	3,6	3,9
Iso-Britannia ja Irlanti	2,8	1,9
Muut maat	0,2	0,3
Yhteensä	53,7	51,4

¹⁾ sisältää 50 % Birka Energin sähkömyynnistä, joka vuonna 2001 oli 11,4 TWh.

Lämmönmyynti alueittain

TWh	2001	2000
Ruotsi	4,7	4,1
Suomi	10,9	11,5
Muut maat	1,7	0,7
Yhteensä	17,3	16,3

¹⁾ sisältää 50 % Birka Energin lämmönmyynnistä, joka vuonna 2001 oli 4,6 TWh.

Sähkönsiirto

Fortum yhtenäisti Suomessa sähkön siirron hinnoittelurakenteensa ja korotti siirtohintoja 1.7.2001 alkaen. Yhtiön jakeluverkoissa siirrettiin sähköä yhteensä 15,0 (15,0) terawattituntia ja alueverkoissa 16,0 (14,0) terawattituntia.

Sähkönsiirto jakeluverkoissa

TWh	2001	2000
Ruotsi ¹⁾	7,7	8,1
Suomi	4,4	4,0
Muut maat	2,9	2,9
Yhteensä	15,0	15,0

¹⁾ 50 % Birka Energin sähkönsiirrosta, joka vuonna 2001 oli 7,7 TWh.

Öljynjalostus ja markkinointi

Fortumin öljytuotteiden tukkumyynti Suomessa oli 7,8 (7,8) miljoonaa tonnia. Markkinaosuus oli edelleen noin 75 %. Öljytuotteiden myynti muihin maihin oli 4,4 (4,9) miljoonaa tonnia. Viennistä puolet oli moottoribensiiniä, josta suurin osa oli vähärikkistä. Tärkeimmät vientimarkkinat olivat Ruotsi, Saksa ja USA.

Fortumin öljytuotteiden vähittäis- ja suoramyynti Suomen markkinoille oli 3,8 (3,8) miljoonaa tonnia. Markkinaosuus vaihteli tuotteittain 30 %:sta 46 %:iin.

Fortumin jalostamien öljytuotteiden toimitukset tuoteryhmittäin

1 000 t	2001	2000
Bensiinit	3 823	3 941
Dieselöljy	3 310	3 246
Lentopetroli	455	786
Kevyt polttoöljy	1 713	1 843
Raskas polttoöljy	1 201	1 133
Muut	1 641	1 360
Yhteensä	12 143	12 309

Öljyn ja kaasun tuotanto

Vuonna 2001 Fortum tuotti öljyä ja kaasua keskimäärin 40 200 (34 200) öljykequivivalenttitarrelia päivässä eli noin 2,0 (1,7) miljoonaa tonnia vuodessa. Tästä vajaa viidesosa oli maakaasua, jota Åsgard-kentän kaasuntuotannon alkamisen myötä tuotettiin 2,6 (1,0) miljoonaa öljykequivivalenttitarrelia. Vuoden aikana yhtiö päätti keskittää öljyn- ja kaasuntuotannon Pohjois-Eurooppaan ja luopua kenttäosuuksista Omanissa.

Talouden yhteenveto

Rahoitus ja rahoitusasema

Vuoden 2001 aikana Fortumin korollinen nettovelka pieneni merkittävästi vahvan liiketoiminnan kassavirran ja käyttöomaisuuden myyntien ansiosta. Nettovelkojen määrä vuoden päättyessä oli 3 674 (4 626) miljoonaa euroa ja velkaantumisaste 54 (73) prosenttia.

Vuoden aikana ei tehty uusia merkittäviä pitkäaikaisia rahoitusjärjestelyjä. Vuoden lopulla sovittiin Birka Energi -kaupan toteuttamiseksi tarvittavasta rahoitusjärjestelystä ja solmittiin lyhytaikaisia valmiusluottosopimuksia.

Konsernin maksuvalmius säilyi hyvänä. Likvidien varojen määrä oli vuoden lopussa 602 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi konsernilla oli käytettävissä yhteensä noin 1 150 miljoonaa euroa nostamattomia valmiusluottoja. Konsernin nettoraahoituskulut olivat vuoden 2001 aikana 212 miljoonaa euroa.

Investoinnit ja omaisuuden myynnit

Konsernin investointien kokonaismäärä oli 713 (3 131) miljoonaa euroa. Merkittävin investointi oli ympäristömyötäisten tuotteiden, Citydieselin ja perusöljyn, tuotantokapasiteettien lisääminen Porvoon jalostamolla.

Vuoden aikana konserni myi voimalaitos-osuuksiaan Isossa-Britanniassa, Unkarissa ja

Thaimaassa. Fortum on myös luopumassa jäljellä olevista voimalaitoksista Isossa-Britanniassa ja Irlannissa sekä Saksan sähköliiketoiminnoista.

Osana sähkön ja lämmön tuotantorakenteen optimointia Fortum myi Joensuun voimalaitoksen ja omistusosuutensa Etelä-Pohjanmaan Voima Oy:stä.

Öljyn ja kaasun tuotanto päätettiin keskittää Pohjois-Eurooppaan. Fortum päätti syyskuussa osallistua Luoteis-Venäjällä sijaitsevan Etelä-Shapkinon öljykentän ensimmäisen vaiheen kehittämiseen ja luopua Omanissa Arabian niemimaalla sijaitsevista öljykenttäosuuksistaan.

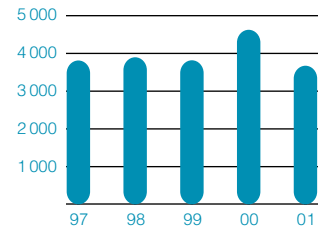
Herkkyystarkastelu 2002

Muutos	Likimääräinen vaikutus konsernin vuotuisen liikevoittoon milj. euroa
Sähkön markkinahinta, 1 euroa/MWh	+/- 20 ¹⁾
Brent-raakaöljyn hinta, 1 USD/bbl	+/- 25
Jalostusmarginaali, 0,1 USD/bbl	+/- 10
US-dollari, 10 %	+/- 15

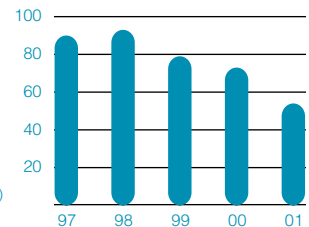
Luvut sisältävät suojauksia

¹⁾ vaikutus ei ole lineaarinen, Pohjoismaissa, Birka 100 %

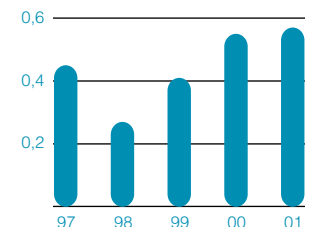
Korolliset nettovelat
milj. euroa

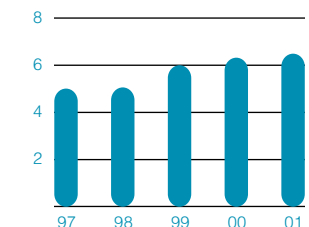
Velkaantumisaste
%

Tulos/osake
euroa

Oma pääoma/
osake
euroa

Tunnuslukuja segmenteittäin

	Liikevaihto milj. euroa		Liikevoitto milj. euroa		Sidotun pääoman tuotto, % ¹⁾	
	2001	2000	2001	2000	2001	2000
Sähkö, lämpö ja kaasu	2 227	1 873	367	211	6,2	3,9
Sähkönsiirto	473	470	135	127	6,2	5,7
Öljynjalostus ja markkinointi	7 223	7 807	242	386	13,7	22,4
Öljyn ja kaasun tuotanto	408	387	196	213	15,6	18,2
Fortum Energy Solutions	603	887	13	-11	5,3	-6,4
Muu toiminta	95	94	-40	-22		
Eliminoinnit	-619	-904	1	2		
Konserni	10 410	10 614	914	906		

1) Sidotun pääoman tuotto-% = Liikevoitto/sidottu pääoma keskimäärin

Birka Energi AB:n hankinta

Marraskuussa yhtiö teki Tukholman kaupungin kanssa sopimuksen, jonka mukaan Fortum ostaa Tukholman kaupungin 50 prosentin omistusosuuden Birka Energi AB:sta noin 1,5 miljardilla eurolla. Sen lisäksi Fortumille tulee lisää noin 1,9 miljardia euroa korollista nettovelkaa ja vähemmistöosuuksia. Tukholman kaupungille jää Birka Energin kaukolämpöliiketoiminnasta (Birka Värme) osuus, joka oikeuttaa 50 prosenttiin Birka Värmen taloudellisesta tuloksesta. Kauppa saatiin päätökseen helmikuussa 2002.

Pro forma -tiedot on laadittu siten kuin Birka Energin 50 %:n lisäosuuden hankinta olisi tapahtunut 1.1.2001. Pro forma -tiedot on annettu ainoastaan havainnollistamistarkoituksessa eikä luonteensa takia sellaisenaan anna todellista kuvaa konsernin taloudellisesta asemasta tai tuloksesta. Pro forma -tiedot perustuvat tilintarkastettuihin Fortum-konsernin ja Birka Energi-konsernin tietoihin sekä tilintarkastamattomiin oikaisuihin, jotka liittyvät suoraan havainnollistettavaan liiketoimeen ja lukujen muuttamiseen Fortumin laskentakäytännön mukaisiksi.

Oikaisut eivät sisällä mahdollisia synergiahyötyjä, säästöjä tai mahdollisesti syntyviä kuluja.

Pro forma -tuloslaskelma 1.1.-31.12.2001 (tilintarkastamaton), milj. euroa

	Fortum -konserni	Birka Energi -konserni (50 %)	Oikai- sut ¹⁾	Fortum pro forma
Liikevaihto	10 410	747	-38	11 119
Kulut	-8 873	-484	67	-9 290
Poistot	-623	-108	-22	-753
Liikevoitto	914	155	7	1 076
Rahoitustuotot ja -kulut	-212	-88	-98	-398
Voitto ennen veroja	702	67	-91	678
Välittömät verot	-160	-22	26	-156
Vähemmistöosuus	-83	0	-11	-94
Tilikauden voitto	459	45	-76	428
Tulos/osake, euroa	0,57			0,54

¹⁾ Birkan hankinnan vaikutukset (konserniaktiivan poisto, korkokulut, Birka Värmen vähemmistöosuus) ja lukujen laatiminen Fortumin laskentakäytännön mukaisesti.

Pro forma -tunnusluvut 31.12.2001 (tilintarkastamaton)

	Fortum -konserni	Birka Energi -konserni (50 %)	Oikai- sut ²⁾	Fortum pro forma
Henkilöstö	13 425	1 790		15 215
Korolliset nettovelat, milj. euroa	3 674	1 710	1 673	7 057
Gearing, %	54			102

²⁾ Birkan hankinnan vaikutukset ja lukujen laatiminen Fortumin laskentakäytännön mukaisesti.

Pro forma -tase 31.12.2001

(tilintarkastamaton), milj. euroa

	Fortum -konserni	Birka Energi -konserni (50 %)	Oikai- sut ³⁾	Fortum pro forma
Vastaavaa				
Pysyvät vastaavat	11 328	3 558	536	15 422
Vaihtuvat vastaavat				
Vaihto-omaisuus ja saamiset	2 364	282	-4	2 642
Rahavarat	602	29	108	739
Yhteensä	2 966	3 111	104	3 381
Yhteensä	14 294	3 869	640	18 803

Vastattavaa

Oma pääoma	5 485	1 290	-1 290	5 485
Vähemmistöosuus	1 270	53	108	1 431
Korolliset velat	4 276	1 739	1 781	7 796
Korottomat velat	3 263	787	41	4 091
Yhteensä	14 294	3 869	640	18 803

³⁾ Birkan hankinnan vaikutukset (hankintaan liittyvä velka, konserniaktiiva, Birka Värmen vähemmistöosuus) ja lukujen laatiminen Fortumin laskentakäytännön mukaisesti.

Pro forma -segmenttitiedot 1.1.-31.12.2001

(tilintarkastamaton), milj. euroa

Liikevaihto	Fortum pro forma
Sähkö, lämpö ja kaasu	2 677
Sähkönsiirto	696
Öljynjalostus ja markkinointi	7 223
Öljyn ja kaasun tuotanto	408
Fortum Energy Solutions	725
Muut liiketoiminnat	95
Eliminoinnit	-705
Liikevaihto	11 119

Liikevoitto

Liikevoitto	Fortum pro forma
Sähkö, lämpö ja kaasu	449
Sähkönsiirto	211
Öljynjalostus ja markkinointi	242
Öljyn ja kaasun tuotanto	196
Fortum Energy Solutions	17
Muut liiketoiminnat	-40
Eliminoinnit	1
Liikevoitto	1 076

Fortumin tuotanto- ja myyntilukuja 2001

(sisältää Birka 100 %)

	Pohjoismaat	Yhteensä
Sähköntuotantokapasiteetti (MW)	11 551	12 625
Sähköntuotanto (TWh)	52,1	57,7
Sähkömyynti (TWh)	58,5	65,1
Lämmöntuotantokapasiteetti (MW)	7 854	8 581
Kaukolämmön myynti (TWh)	14,2	14,5
Prosessihöyryn myynti (TWh)	6,0	7,5
Sähkönjakeluasiakkaita ('000)	1 177	1 357
Vähittäismyyntiasiakkaita ('000)	1 154	1 326

Sähkö, lämpö ja kaasu
Birka Energi
Sähkön siirto

Sähkö ja lämpö

Fortum harjoittaa sähkö-, lämpö- ja kaasuliiketoimintaa pääasiassa Pohjoismaissa. Keskeiset toimialueet ovat sähkön, lämmön, kylmäenergian ja prosessihöyryn tuotanto ja myynti, sähkönsiirto

sekä energia- ja salkunhallintapalvelut. Fortumilla on myös osuuksia maakaasuyhtiöissä.

Fortum on sähköntuotannon ja -myynnin sekä asiakkaiden määrällä mitattuna Pohjoismaiden toiseksi suurin yritys sekä merkittävä sähkönjakelija Suomessa ja Ruotsissa. Lämmöntuottajana Fortum on Pohjoismaiden johtava yritys sekä myydyn energian että asiakasmäärän mukaan mitattuna.

Pohjoismaisilla sähkömarkkinoilla (Suomi, Ruotsi, Norja ja Tanska) on runsaat 13 miljoonaa asiakasta. Näistä on Fortumin asiakkaita noin 0,8 miljoonaa, mukaan luettuna tytäryhtiöt ja 50 % Birka Energin sähkökäyttäjistä. Lämpöasiakkaita Fortumilla on Pohjoismaissa noin 4 800.

Sähkön markkinahinta Pohjoismaissa lähes kaksinkertaistui

Vesivoiman tuotanto Pohjoismaissa oli 9 % keskimääräistä korkeammalla tasolla, joskin 22 TWh vähemmän kuin edellisenä vuonna. Vesivoiman tarjonta Norjassa väheni merkittävästi, Ruotsissa sen sijaan vuosi oli varsin sateinen. Vuoden lopussa pohjoismaiset vesivarastot olivat hieman keskimääräistä alemmalla tasolla ja lumivarastot jonkin verran tavanomaista pienemmät. Pohjoismaisesta sähköstä tuotettiin noin 55 % vesivoimalla, 24 % ydinvoimalla, 20 % lämpövoimalla ja 1 % tuulivoimalla.

Edellisvuodesta vähentyneen vesivoimatuotannon ja kasvaneen kulutuksen seurauksena sähkön markkinahinta lähes kaksinkertaistui Pohjoismaissa. Nord Pool -sähköpörssin systemihinta megawattitunnilta oli keskimäärin 23,2 (12,8) euroa. Myös myyntihinnat loppuasiakkaille nousivat kaikissa Pohjoismaissa. Sähkön markkinahinta on kuitenkin edelleen selvästi alle uuden tuotantokapasiteetin kustannusten.

Uusia pelisääntöjä Euroopan sähkönsiirrolle

Eurooppalaiset kantaverkkoyhtiöt ovat keskustelleet maiden välisestä sähkönsiirron mekanismeista. Euroopan kantaverkkoyhtiöiden järjestö ETSO (European Transmission System Operators) on ehdottanut järjestelyä, jonka mukaan sähkön myyjä tai tuottaja maksaa 1 euron/MWh pääsystään koko Euroopan sähkömarkkinoille. Järjestelyä kaavailaan toteutettavaksi jo vuoden 2002 aikana. Pohjoismaissa rajatariffeja ei ole käytössä. Sähkön vapaan liikkumisen lisäämiseksi tarvitaan uutta siirtokapasiteettia maiden välille. Lisäkapasiteetin rakentaminen on kantaverkkoyhtiöiden vastuulla.

Sähkö, lämpö ja kaasu

- Fortum tuotti 10 % Pohjoismaissa käytetystä sähköstä
- Vesivoiman osuus omasta sähköntuotannosta Pohjoismaissa oli 41 % ja ydinvoiman 46 %
- Fortumin aiemmin puoliksi omistama ruotsalainen Birka Energi AB liitetään 2002 kokonaan Fortumiin

Sähköntuotannossa enemmän vesivoimaa ja biopolttoaineita

Fortum tuotti sähköä 41,0 (37,7) TWh eli 10 % Pohjoismaissa käytetystä sähköstä. Kaikkiaan sähköntuotanto omissa ja osakkuusvoimalaitoksissa oli 46,5 (42,0) TWh. Luvuissa on mukana 50 % Birka Energistä.

Fortum on määrätietoisesti pyrkinyt muuttamaan tuotantorakennettaan ympäristömyötäväisemmäksi lisäämällä vesivoiman tuotantoa sekä biopolttoaineisiin perustuvaa yhdistettyä sähkön ja lämmön tuotantoa.

Fortumin omasta sähköntuotannosta vesivoiman osuus oli noin 17,0 (16,8) TWh eli 37 (40) % ja ydinvoiman osuus noin 20,7 (18,3) TWh eli 45 (43) %. Muita tuotantomuotoja olivat maakaasu, hiili, biomassa, turve, öljy ja tuuli.

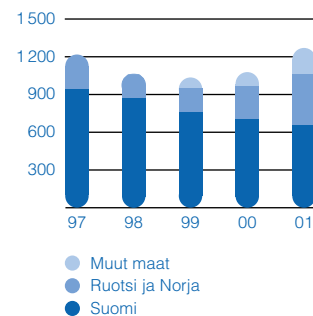
Vuoden aikana myytiin omistussuudet unkarilaisesta voimayhtiöstä Budapesti Erömü Rt:stä, brittiläisestä South Humber Bankin voimalaitoksesta ja suomalaisesta Etelä-Pohjanmaan Voima Oy:stä. Isossa-Britanniassa olevista voimantuotanto-osuuksista sekä Saksan sähköliiketoiminnasta ollaan luopumassa.

Sähkönmyynti kasvoi Pohjoismaissa

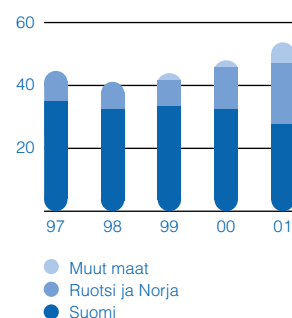
Fortumin sähkönmyynti Pohjoismaissa oli 47,1 (45,3) TWh ja Pohjoismaiden ulkopuolella 6,6 (6,1) TWh. Sähkönmyynnin liikevaihto Pohjoismaissa oli 1 063 (967) miljoonaa euroa ja muualla 206 (203) miljoonaa euroa. Pohjoismaissa

Avainluvut	2001	2000
Liikevaihto, milj. euroa	2 227	1 873
Sähkönmyynti, milj. euroa	1 269	1 170
Lämmönmyynti, milj. euroa	464	411
Liikevoitto, milj. euroa	367	211
Sidottu pääoma, milj. euroa	5 873	6 050
Sidotun pääoman tuotto, %	6,2	3,9
Investoinnit, milj. euroa	197	2 282
Henkilöstö keskimäärin	2 920	2 938

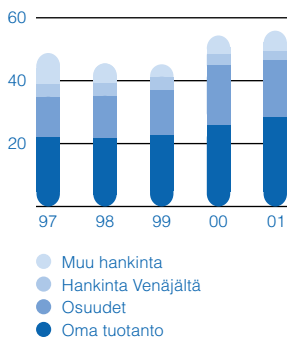
Sähkönmyynnin liikevaihto alueittain milj. euroa

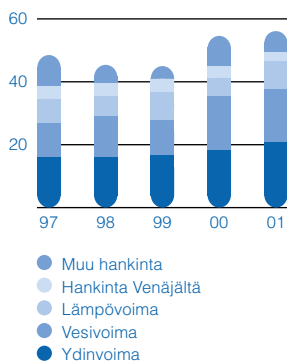
Sähkönmyynti alueittain TWh

Sähkönhankinta
hankintalähteittäin
TWh

Sähkönhankinta
energialajeittain
TWh

Sähkönmyynti alueittain

TWh	2001	2000
Pohjoismaat yhteensä	47,1	45,3
Suomi	27,6	28,4
Muut Pohjoismaat ¹⁾	19,5	16,9
Saksa	3,6	3,9
Iso-Britannia ja Irlanti	2,8	1,9
Muut maat	0,2	0,3
Yhteensä	53,7	51,4

¹⁾ sisältää 50 % Birka Energin sähkönmyynnistä

Fortumin myymän sähkön keskihinta nousi 8 %. Pohjoismaisesta myynnistä 71 (77) % kohdistui yritysasiakkaille ja välittäjille, 12 (13) % kotitalouksille ja 17 (10) % oli sähköpörssi- ja tilapäismyyntiä. Lukuihin sisältyy Fortum Marketsin sähkönmyynti. Sähkötoimitusten lisäksi yritysasiakkaille ja energiayhtiöille myytiin sähköskalkunhallintapalveluja.

Fortumin käytössä oleva sähköntuotantokapasiteetti oli yhteensä 10 223 MW, josta Pohjoismaissa 9 149 MW mukaan luettuna 50 % Birka Energistä ja osuudet osakkuusvoimaloista.

Fortumin lämmöntuotanto kasvoi

Lämmöntuottajana Fortum tarjoaa asiakkailleen kaukolämpöä ja prosessihöyryä sekä jäähdytys- ja kylmäenergiaa ja niihin liittyviä energiapalveluja. Markkina-alueena ovat Pohjoismaat, Baltian maat ja Puola.

Fortumin lämmönmyynti Pohjoismaissa oli 15,6 (15,6) TWh. Tästä oli prosessihöyryä teollisuudelle 5,8 (5,7) TWh ja kaukolämpöä 9,8 (9,9) TWh. Myynti Pohjoismaiden ulkopuolella oli 1,7 (0,7) TWh.

Lämmöntuotannon kapasiteetti oli 6 162 MW, josta Pohjoismaissa 5 435 MW, osakkuusvoimalaitokset mukaan luettuna. Lämmöntuotanto omissa ja osakkuusvoimalaitoksissa Pohjoismaissa oli 15,3 (15,4) TWh. Lukuun sisältyy 50 % Birka Energin lämmöntuotannosta eli 4,5 (3,9) TWh. Ympäristötavoitteidensa mukaisesti Fortum pyrki lisäämään biopolttoainesten käyttöä.

Lisää kaasua tarvitaan

Fortum omistaa osakkuuksia kaasuyhtiöissä Suomessa, Ruotsissa ja Virossa. Fortum on aktiivisesti mukana laajentamassa Ruotsin maa-kaasumarkkinoita. Yhtiö on kartoittanut maa-kaasumarkkinoiden laajuutta Keski-Ruotsissa sekä edellytyksiä maakaasun putkiverkoston rakentamiseen alueelle.

Fortum kasvatti omistustaan 10 prosentista 20 prosenttiin Nova Naturgas AB:ssa (entinen Vattenfall Naturgas AB) ja luopui kahden prosentin omistuksestaan latvialaisessa Latvijan Gaze yhtiössä. Fortum omistaa yhdessä venäläisen Gazpromin kanssa North Transgas Oy:n, joka kehittää kaasuputkihanketta Venäjältä Itämeren kautta Länsi-Eurooppaan. Yhtiön omistuspohjan laajentaminen on vireillä. Fortum harjoittaa kaasun trading-kauppaa ja myy kaasua loppukäyttäjille lähinnä Isossa-Britanniassa.

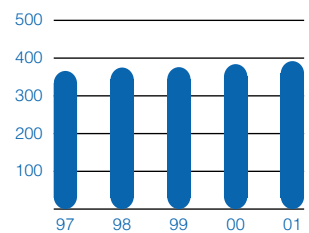
Tutkimuksen ja kehityksen painopiste vähäpäästöisessä tuotannossa

Tutkimukseen sekä uusien tuotteiden kehittämiseen käytettiin 8 (19) miljoonaa euroa. Pääpaino oli vesivoiman taloudellisen käytön tehostamisessa ja ydinvoimaturvallisuuden kehittämisessä sekä paikallisten vähäpäästöisten polttoainesten käytön lisäämisessä.

Sähkönkäyttö Pohjoismaissa

- Sähköä käytettiin Pohjoismaissa 392 terawattituntia (TWh), mikä oli 2,0 % edellisvuotta enemmän ja 8,6 % enemmän kuin viisi vuotta sitten.
- Suomessa sähkönkäytön kasvu oli noin 3,1 % ja Ruotsissa 2,5 %.
- Suomessa sähköä käytettiin 82 TWh, josta teollisuuden osuus oli 53 %.
- Ruotsissa vastaavat luvut olivat 150 TWh ja 40 %.
- Vesivoiman osuus Pohjoismaissa tuotetusta sähköstä oli yli 55 %.

Sähkönkäyttö Pohjoismaissa
TWh

Sähkön ja lämmön tuotantokapasiteetti 31.12.2001

(sis. 50 % Birka Energin tuotantokapasiteetista)

Sähkötuoantokapasiteetti Pohjoismaissa 9 149 MW

	Suomi 5 230 MW		Ruotsi 3 919 MW	
	Omat voimalaitokset	Muut osuudet	Omat voimalaitokset	Muut osuudet
Yhteensä	4 040	1 190	2 102	1 817
Vesivoima	768	613	1 770	273
Ydinvoima	984	447	-	966
Sähkön ja lämmön yhteistuotanto	743	130	260	2
Hiili	247	-	65	-
Maakaasu	222	95	-	-
Turve	122	35	7	-
Muut	152	-	188	2
Konventionaalinen lauhdevoima	1 532	-	-	559
Hiili	1 378	-	-	64
Turve	154	-	-	-
Muut	-	-	-	495
Muu	13	-	72	17

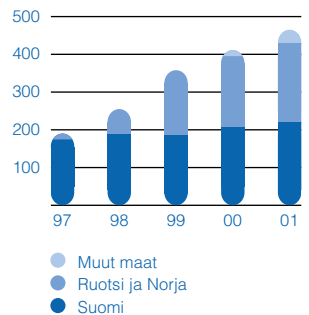
Sähkötuoantokapasiteetti muissa maissa yhteensä 1 074 MW, josta osuudet Saksassa 578 MW, Englannissa ja Irlannissa 488 MW sekä Baltiassa 8 MW.

Lämmöntuoantokapasiteetti Pohjoismaissa 5 435 MW

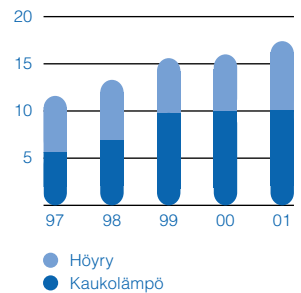
	Suomi 3 016 MW		Ruotsi 2 419 MW	
	Kaukolämpö	Prosessi-höyry	Kaukolämpö	
Omat voimalaitokset	1 691	1 325	2 314	
Sähkön ja lämmön yhteistuotanto	904	729	487	
Hiili	360	80	115	
Maakaasu	187	185	-	
Turve	271	184	18	
Muut	86	280	354	
Muu	787	596	1 827	
Muut osuudet	-	-	105	

Lämmöntuoantokapasiteetti muissa maissa yhteensä 727 MW.

Lämmönmyynnin liikevaihto
milj. euroa

Kaukolämmön ja höyryn myynti
TWh

Birka Energi

Avainluvut	2001	2000
Liikevaihto, milj. euroa	1 455	1 593
Liikevoitto, milj. euroa	369	314
Sidottu pääoma, milj. euroa	7 504	7 590
Investoinnit, milj. euroa	338	518
Henkilöstö keskimäärin	3 481	3 338

Birka Energi omistaa ja käyttää voimalaitoksia, sähkö-, kaukolämpö- ja kaukokylmäverkkoja pääasiassa Suur-Tukholman alueella ja Keski-Ruotsissa.

Loppuasiakkaiden määrällä mitattuna Birka Energi on Ruotsin toiseksi suurin energiayhtiö, kaukolämmön tuottajana Pohjoismaiden suurin ja sähkön tuottajana Ruotsin kolmanneksi suurin yritys. Kaukolämmön tuottajana Birka Energi on Euroopan suurimpia ja kaukokylmän tuottajana alan johtava yritys.

Birka Energin sähkönmyynti oli 22,9 (24,8) TWh. Sähkönmyynnistä pienasiakkaiden osuus oli 21 %, suurasiaikkaiden 51 % ja sähköpörssi- ja tilapäiskaupan 28 %. Omissa ja osakkuusvoimalaitoksissaan Birka Energi tuotti sähköä 22,3 (21,5) TWh, josta vesivoiman osuus oli 11,2 (12,4) TWh ja ydinvoiman 10,1 (8,2) TWh. Kaikkiaan Birka Energin käytössä oli 4 803 (4 452) MW sähköntuotantokapasiteettia.

- Sähkön, lämmön, kaukokylmän ja kaupunkikaasun tuotanto ja myynti sekä sähkön ja lämmön siirto- palvelut kotitalouksille, yrityksille, energiayhtiöille ja teollisuudelle
- Sähkönmyyntiasiakkaita 748 000
- Sähkönsiirtoasiakkaita 894 000
- Lämpöasiakkaita 7 200

Birkan Energi myi lämpöä 9,3 (8,1) TWh. Lämmönmyynnin liikevaihto oli 419 (378) miljoonaa euroa. Lämmöntuotantokapasiteettia oli 4 837 (4 816) MW.

Sähkön siirron määrä oli 32,3 (29,6) TWh, josta jakeluverkkosiirtoa oli 15,4 (16,2) TWh ja alueverkkosiirtoa 16,9 (13,4) TWh.

Bruttoinvestoinnit olivat 338 (518) miljoonaa euroa.

Käyttöomaisuuden myynnit olivat 250 (58) miljoonaa euroa. Birka Energi myi 49 % osuutensa Katrineholms Energi AB:sta sekä täysin omistamansa yhtiön Katrineholms Energiförsäljning AB:n.

Tammikuussa 2002 Birka Energi hankki 49 % osuuden Hofors Energi AB:n osakkeista. Kauppa edellyttää vielä hyväksyntää Hoforsin kunnalta, joka omistaa loput 51 % yhtiöstä. Helmikuun alussa tuli voimaan kauppa, jolla Birka Energi luopui sähkönmyyntiyhtiö AB Avesta Energin osakkeistaan.

Sähkönsiirto

- Sähköjakelun siirtohinnat Suomessa yhtenäistettiin koko toiminta-alueella
- Sähköjakelun tehokkuus Suomessa 100 % Energiamarkkinaviraston mittauksessa
- Syysmyrskyt häittäsivät sähköjakelua

Sähkönsiirron liikevaihto oli 473 (470) miljoonaa euroa, josta jakeluverkkosiirron osuus oli 376 (389) miljoonaa euroa ja alueverkkosiirron 54 (55) miljoonaa euroa. Jakeluverkkosiirron määrä oli yhteensä 15,0 (15,0) TWh ja alueverkkosiirron määrä 16,0 (14,0) TWh. Luvut sisältävät 50 % Birka Energin sähkönsiirrosta.

Fortum yhtenäisti Suomessa sähkönsiirron hinnoittelurakenteensa. Jakelusiirron hinnannuutokset tulivat voimaan heinäkuun 2001 alussa ja alueverkkosiirron muutokset pääsääntöisesti tammikuusta 2002 alkaen.

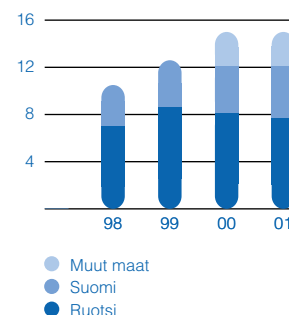
Sääntely ja lainsäädäntö muutosten edessä

Suomessa sähkömarkkinoita valvova viranomainen, Energiamarkkinavirasto, valmistele te hokkuuden mukaan ottamista sähköjakeluyhtiöiden kohtuullista tuottoa arvioidessaan. Tehokkuuslaskelmat perustuvat niin sanottuun DEAMalliin, jossa tehokkuutta arvioidaan vaikutettavissa olevien kulujen, siirretyn sähkön ja sähkön laadun sekä verkostopituuden ja asiakasmäärän suhteellisen vertailun tilastollisin menetelmin. Viime vuonna Energiamarkkinavirasto mittasi sähköjakeluyhtiöiden tehokkuuden ensimmäistä kertaa. Vuoden 1999 tietojen perusteella Fortumin sähköjakelun tehokkuus oli 100 %.

Ruotsissa valmistellaan siirtymistä teoreettiseen optimiverkkoon vertaavaan malliin. Malli arvioi sähkönsiirron hintoja erilaisissa toiminnallisissa ympäristöissä ja vertaa objektiivisesti tehokkuuseroja erilaisten verkkoyhtiöiden välillä. Ehdotetun lain on määrä tulla voimaan 1.7.2002.

Norjan energiaviranomainen määrittelee korkeimmat sallitut hinnat ja valvoo toimintaa. Viisi vuotta kerrallaan voimassa oleva sääntelyjärjestelmä on uusittu vuoden 2002 alusta. Sen

Sähkönsiirto jakeluverkoissa alueittain TWh

Avainluvut	2001	2000
Liikevaihto, milj. euroa	473	470
Liikevoitto, milj. euroa	135	127
Sidottu pääoma, milj. euroa	2 113	2 264
Sidotun pääoman tuotto, %	6,2	5,7
Investoinnit, milj. euroa	100	489
Henkilöstö keskimäärin	954	976

Sähkönjakeluasiakkaiden lukumäärä alueittain	2001	2000
Ruotsi ¹⁾	447 000	438 000
Suomi	283 000	282 000
Saksa	160 000	163 000
Viro	20 000	19 000
Yhteensä	910 000	902 000

¹⁾ 50 % Birka Energin sähkönjakeluasiakkaista

Jakeluverkkosiirron määrä TWh	2001	2000
Ruotsi ¹⁾	7,7	8,1
Suomi	4,4	4,0
Saksa	2,7	2,7
Viro	0,2	0,2
Yhteensä	15,0	15,0

¹⁾ 50 % Birka Energin sähkönsiirrosta

Fortumin sähkönsiirtoliiketoiminta

- Sähkön alue- ja jakeluverkkosiirto ja verkostomaisuuden hallinta
 - Jakeluverkko, 0,4 –20 kilovoltin johdot ja muuntajat
 - Alueverkko, 110 kilovoltin johdot ja muuntajat
- Suomessa suurin sallittu markkinaosuus yhdellä toimijalla on 25 % koko maan 0,4 kilovoltin jakeluverkossa siirretystä sähköenergiasta.

mukaan verkkoyhtiöiden on tehostettava toimintaansa 1,5 % vuodessa. Lisäksi määritellään vielä yritysکوhtainen tehokkuuteen perustuva vuotuinen 0-5,2 % tehostamisvaade. Suurin sallittu tuotto verkkopääomalle on 20 %.

Saksassa verkkotoimintaa säätelevän viranomaisen puuttuminen sekä osin keskenään ristiriitaiset säännökset ja sopimukset vaikeuttavat markkinoiden toimivuutta. Virossa suunnitellaan Norjan tapaan etukäteisvalvontaan perustuvaa sääntelyä, jossa keskeisenä asiana on kohtuullisen tuoton määrittely.

Suomessa myös sähkömarkkinoita ohjaava lainsäädäntö on muutosten edessä. Esityksen mukaan sähköyhtiöiden verkkotoiminta pitäisi yhtiöittää erilleen muusta liiketoiminnasta vuoden 2004 alkuun mennessä. Fortumissa yhtiötäminen on jo toteutettu.

Syysmyrskyt haittasivat sähkönjakelua

Suomessa loppusyksyn myrskyt aiheuttivat vahinkoja sähkönjakeluverkolle. Fortumille myrskytuhoista aiheutui Suomessa yhteensä yli kahden miljoonan euron kustannukset. Myrskyjen aiheuttamat laajat sähkökatkokset ovat herättäneet keskustelua sähköyhtiöiden ja yhteiskunnan kyvystä toimia kriisitilanteissa. Kauppa- ja teollisuusministeriö on asettanut selvitysmiehen tutkimaan sähkön varautumis- ja jakelujärjestelmän toimivuutta poikkeuksellisissa luonnonoloissa. Selvitystyö valmistuu huhtikuun 2002 loppuun mennessä.

Myös Ruotsissa sattuneet osin poikkeuksellisen laajat sähkökatkot ovat herättäneet keskustelua sähkön toimitusvarmuudesta. Maaliskuussa sattunut kaapelipalo Tukholmassa pimensi laajoja osia kaupungista useaksi vuorokaudeksi ja syysmyrskyt koettelivat myös Ruotsia.

Öljy

Fortumin öljyyn liittyviin liiketoimintoihin kuuluvat öljyn ja kaasun etsintä ja tuotanto, raaka-aineiden hankinta jalostamoille, öljynjalostus, varastointi, maa- ja merikuljetukset, satamapalvelut, tuotteiden myynti ja markkinointi, kansainvälinen öljykauppa sekä komponentti-, voiteluaine- ja nestekaasuliiketoiminta. Fortum on markkinajohtaja Itämeren alueella korkealaatuisten, ympäristömyötäisten öljytuotteiden valmistajana. Öljytuotteita viedään myös Euroopan ulkopuolelle. Fortumin kaksi jalostamo sijaitsevat Suomessa. Porvoon jalostamo on yksi Euroopan monipuolisimmista ja tehokkaimmista ja sen päätuotteita ovat ympäristömyötäiset liikennepolttoaineet. Naantalın jalostamolla valmistetaan yhä enemmän erikoistuotteita, joita ovat muun muassa bitumit, liuottimet, pienmoottoribensiini, kilpabensiini sekä lähes rikitön kevyt polttoöljy.

Öljyn- ja kaasuntuotannossa Fortum keskittää toimintansa Norjaan ja Venäjälle. Kaasun osuus tuotannosta on noin viidennes. Fortumin oma öljyntuotanto vastaa noin viidennestä omien jalostamoiden tarpeesta.

Fortum myy autoilijoille öljytuotteita ja autoiluun liittyviä palveluja Neste-asema-verkoston, A24- ja D-asemien kautta. Polttoöljytuotteiden suoramyyntistä teollisuus-, kunta- ja lämmitysasiakkaille vastaa Fortum Markets. Fortumilla on lähes 500 000 liikenneasemien korttiasiakasta ja noin 300 000 muuta öljytuoteasiakasta.

Raaka-ainehinnoissa vaihtelua, öljytuotteiden hintakehitys maltillista

Raakaöljyn hinnat vaihtelivat vuoden aikana yli 30 dollarista 17 dollariin barreilta. Brent-raakaöljyn keskihinta oli 24,4 (28,5) USD/bbl. Fortumin myymän raakaöljyn keskimääräinen barrelihinta oli 23,7 (27,6) dollaria ja maakaasusta saatu vastaava öljyekvivalenttihinta oli 19,0 (19,8) dollaria.

Kevään bensiinin hinnannousua lukuun ottamatta öljytuotteiden hintakehitys pysyi maltillisena ja varastot suurina. Kansainväliset jalostusmarginaalit (Brent complex) olivat kesästä lähtien poikkeuksellisen matalia. Koko vuoden Luoteis-Euroopan marginaalien keskiarvo oli 1,9 (3,4) dollaria öljybarreilta.

Fortumin jalostuksen lisämarginaali oli edelleen vuositasona noin kaksi dollaria barreilta. Fortumin osuus öljytuotteiden tukkumarkkinoista Suomessa oli noin 75 % ja öljytuotteiden vähittäismyyntistä noin 40 %. Teollisuuden ja liikenteen voiteluaineissa Fortum on markkinajohtaja Suomessa 27 %:n markkinaosuudella. Neste-verkosto säilytti markkinajohtajuutensa Suomen bensiini- ja dieselmarkkinoilla. Lähivuosien suurimmat kasvumahdollisuudet Itämeren alueella ovat Pietarissa ja Puolassa.

Öljynjalostus ja markkinointi
Öljyn ja kaasun tuotanto

Öljynjalostus ja markkinointi

- Citydieselin ja voiteluöljyjen perusöljyn valmistuskapasiteettia lisättiin
- Päätettiin aloittaa etanolibensiinin kovalmistus keväällä 2002
- Shippingissä hyvä vuosi

Ympäristömyötäisillä tuotteilla kysyntää

Fortumin osuus öljytuotteiden tukkumarkkinoista Suomessa oli noin 75 %, 7,8 (7,8) miljoonaa tonnia ja öljytuotteiden vähittäismyynnistä noin 40 %, 3,8 (3,8) miljoonaa tonnia.

Fortumin jalostamien öljytuotteiden vienti Suomesta oli 4,4 (4,9) miljoonaa tonnia. Tästä runsaat 2,2 miljoonaa tonnia oli moottoribensiiniä, josta suurin osa oli vähärikkistä (rikkipitoisuus alle 50 ppm). Rikitöntä laatua (rikkipitoisuus alle 10 ppm) vietiin Saksaan yli 300 000 tonnia. Bensiinivienti Yhdysvaltoihin puolittui 430 000 tonniin, mikä johtui Euroopan paremmista markkinoista.

Dieselöljyvienti oli kokonaisuudessaan vähärikkistä. Rikitöntä dieselöljyä vietiin yli 700 000 tonnia Ruotsiin ja Saksaan. Diesel-laatujuen vienti kasvoi noin 10 %. Vienti Saksan markkinoille lisääntyi eniten.

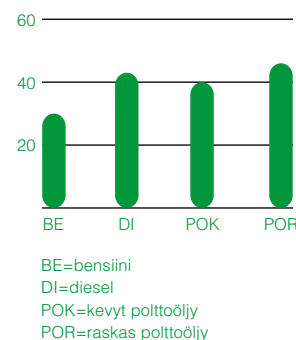
Öljyn ja nestekaasun tradingtoiminta oli tukena konsernin öljy- ja nestekaasuhankinnoissa sekä öljytuotteiden kaukoviennissä.

Kansainvälisten nestekaasumarkkinoiden hintavaihtelut olivat aiempien vuosien tapaan suurempia kuin öljymarkkinoilla. Nestekaasun kokonaismyynti oli 315 000 (312 000) tonnia.

Neste-liikenneasemat kilpailukykyisiä

Neste-asemaverkoston kautta myytiin Suomessa 715 (726) miljoonaa litraa bensiiniä ja D-verkoston kautta 835 (795) miljoonaa litraa dieseliä. Muissa Itämeren alueen maissa Neste-asemien kautta myytiin 360 (281) miljoonaa litraa bensiiniä ja 72 (56) miljoonaa litraa dieseliä, joissa kasvu oli 29 % edelliseen vuoteen verrattuna. Baltian maissa ja Puolassa Neste-asemat muutettiin automaattiasemiksi. Virossa

Fortumin markkinaosuudet Suomessa %

Avainluvut	2001	2000
Liikevaihto, milj. euroa	7 223	7 807
Liikevoitto, milj. euroa	242	386
Sidottu pääoma, milj. euroa	1 688	1 842
Sidotun pääoman tuotto, %	13,7	22,4
Investoinnit, milj. euroa	224	129
Henkilöstö keskimäärin	4 524	4 815

Öljytuotteiden myynti Suomessa

- Öljytuotteiden myynti Suomessa kasvoi 3,3 % ja oli 9 miljoonaa tonnia.
- Bensiinin myynti kasvoi noin 1,5 % ja dieselöljyn myynti 2 %.
- Kevyen polttoöljyn myynti kasvoi 10 %.
- Raskaan polttoöljyn myynti kasvoi 14 %.

Fortumin jalostamien öljytuotteiden toimitukset tuoteryhmittäin

1 000 t	2001	2000
Bensiinit	3 823	3 941
Dieselöljyt	3 310	3 246
Lentopetroli	455	786
Kevyt polttoöljy	1 713	1 843
Raskas polttoöljy	1 201	1 133
Muut	1 641	1 360
Yhteensä	12 143	12 309

ja Latviassa myymälät vuokrattiin ulkopuolिसelle yritykselle.

Baltian maissa ja Pietarissa myydään paikallisten laatujen lisäksi Futura-lisäaineistettua bensiiniä ja Pietarissa myös Futura Citydieselä. Laadun takaamiseksi tuotteet varastoidaan Fortumin omissa terminaaleissa, joissa suoritetaan myös Futura-lisäaineistus.

Jalostamoinvestoinneilla lisää ympäristömyötäisiä tuotteita

Porvoon jalostamon kevään huoltoseisokin kustannukset olivat 34 miljoonaa euroa. Perusteellisten, kuusi viikkoa kestäneiden huoltotöiden tavoitteena oli lisätä ympäristömyötäisten tuotteiden valmistuskapasiteettia sekä pidentää käyntijakso viiden vuoden pituiseksi.

Porvoon jalostamon kaksi suurinta investointia olivat vähärikkisten ja rikittömien liikennepolttoaineiden ja voiteluöljyjen perusöljyn valmistuskapasiteettien lisäykset. Syksyllä valmistuivat Citydieselin ja perusöljyn tuotantolaajennukset, joiden myötä Citydieselin kapasiteetti nousee 3,9 miljoonaan tonniin vuodessa ja perusöljytuotanto 150 000 tonniin vuodessa. Naantalin jalostamolla käynnistettiin investointi, joka mahdollistaa rikittömän bensiinin valmistuksen.

Fortum valmistaa ja myy rikittömiä tuotteita Suomen ulkopuolelle maihin, jotka veroporrastuksin edesauttavat näiden tuotteiden markkinoille tuloa. Yhtiöllä on valmius toimittaa rikittömiä liikennepolttoaineita myös Suomeen.

Fortumilla on myös valmius ja kiinnostusta etanolin käyttöönotolle moottoribensiinin valmistuksessa. Fortum suunnittelee aloittavansa etanolibensiinin koeluontoisen valmistuksen keväällä 2002. Kokeilussa käytettävälle etanolille on myönnetty polttoaineverohelpotus 30 snt/l.

Öljypäästöjä jalostamoilla

Vuoden lopulla öljynjalostamoilla sattui kaksi öljyvuotoa. Naantalin jalostamolla pääsi jouluuussa inhimillisen erehdyksen vuoksi noin 300 m³ öljynsekaista vettä maaperään, mistä osa suotautui mereen. Päästö levisi myös jalostamoalueen ulkopuolelle.

Porvoon jalostamolla jäätyn vuoden vaihteessa sataman ja maanalaisen kalliosäiliön välinen putkilinja, minkä seurauksena noin 500 m³ dieselöljyä valui maastoon ja siitä osa edelleen mereen. Puomituksen ansiosta öljy ei levinnyt satama-altaan ulkopuolelle.

Molemmista tapauksista käynnistettiin välittömästi sisäiset tapahtumatutkinnat. Lisäksi Valtion Teknillinen Tutkimuskeskus ja Turvatekniikan keskus tekevät omat selvityksensä. Naantalin tapauksesta poliisi tekee rikostutkinnan.

Tiukentuvat vaatimukset muuttavat liikennepolttoaineiden koostumusta

Fortum valmistaa liikennepolttoaineiden komponentteja omiin reformuloituihin bensiineihinsä sekä myytäväksi muille öljy-yhtiöille. MTBE (metyylitertiäributyyleetteri) ja TAME (tertiäriamyyylimetyyleetteri) ovat oksygenaatteja, jotka parantavat bensiinin palamista ja vähentävät haitallisia päästöjä. Myyntiin toimitettavaa MTBE:tä Fortum valmistaa myös Portugalissa sekä yhteisyrityslaitoksissa Kanadassa ja Saudi-Arabiassa. Vuonna 2001 Fortum myi noin 840 000 (810 000) tonnia MTBE:tä eri puolille maailmaa, lähinnä Yhdysvaltoihin ja Länsi-Eurooppaan.

Fortumin jalostamien öljytuotteiden toimitukset alueittain

1 000 t	2001	2000
Suomi	7 484	7 243
Muut Pohjoismaat	1 991	2 142
Baltian maat ja Venäjä	45	153
USA ja Kanada	682	1 029
Muut maat	1 941	1 562
Yhteensä	12 143	12 309

Fortumin jalostamot sijaitsevat Porvoossa ja Naantalissa

- Jalostamot käyttivät 10,9 (10,7) miljoonaa tonnia raakaöljyä ja 0,9 (2,0) miljoonaa tonnia muita syöttöaineita.
- Porvoon jalostuskapasiteetti oli 11 miljoonaa tonnia ja Naantalissa 2,8 miljoonaa tonnia.
- Raakaöljystä 5,7 miljoonaa tonnia tuli Pohjanmereltä ja 5,3 miljoonaa tonnia Venäjältä ja muista lähteistä.
- Muut syöttöaineet tulivat lähinnä Venäjältä.
- Laivakuljetusten osuus raaka-ainetoimituksista oli 84 % ja rautatiekuljetusten osuus oli 16 %.

Kaliforniassa MTBE:n käyttö kielletään vuoden 2002 loppuun mennessä. Perusteena ovat lähinnä vuotavien varastosäiliöiden aiheuttamat bensiinipäästöt maaperään ja siitä seuraava pohjavesien pilaantumishuuhka. Kanadassa Fortumin puoliksi omistamalla Edmontonin laitoksella valmistaudutaan korvaamaan MTBE-tuotanto iso-oktaanilla kesällä 2002.

Euroopassa MTBE:n käytöstä on valmistunut EU:n riskinarviointiraportti, jossa todetaan, että MTBE ei aiheuta terveysriskejä eikä perusteita sen käytön kieltämiselle ole. Riskinarvioinnin jatkoksi EU on käynnistämässä riskin-

vähennysohjelmaa, jolla pyritään bensiinipäästöjen ennaltaehkäisyyn.

Laadukkaita perusöljyjä ja voiteluaineita

Fortum keskittyy huippuperusöljyjen kehittämiseen ja valmistamiseen. Yhtiö tuottaa Belgiassa voiteluaineissa käytettävää perusöljyä polyalfaolefinia (PAO), joka on synteettisten voiteluaineiden tärkein komponentti. Fortumilla on polyalfaolefiineissa tällä hetkellä noin 30 % markkinaosuus Euroopassa.

Fortum valmistaa myös synteettisen öljyn kaltaista EHVI-perusöljyä Porvoon jalostamolla 150 000 tonnia vuodessa. Tuotetta käytetään omien voiteluaineiden valmistuksessa ja sitä myydään voiteluaineiden raaka-aineksi kansainvälisille markkinoille.

Fortumin omaan tutkimus- ja kehitystyöhön perustuva FIA-tuotantolaitos valmistui vuoden viimeisellä neljänneksellä. FIA (Flow Improver Agent) pienentää virtauskitkaa raakaöljy- ja öljytuoteputkistoissa, minkä ansiosta siirtoputkistojen kapasiteetti nousee useita kymmeniä prosentteja. Lähimmät markkinat ovat Venäjällä ja Pohjanmerellä.

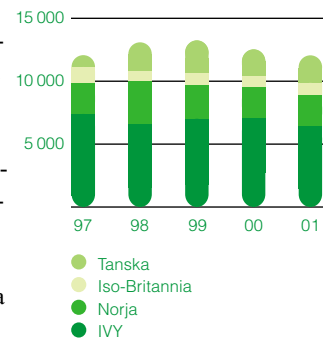
Merikuljetuksissa hyvä käyttöaste

Fortum hoitaa raakaöljyn ja öljytuotteiden merikuljetuksia Itämerellä, Pohjanmerellä ja Pohjois-Atlantin alueella. Fortum käyttää öljykuljetuksissaan ainoastaan kaksoisrungolla tai -pohjalla varustettuja säiliöaluksia.

Fortumin säiliölaivakuljetusten kokonaismäärä vuonna 2001 oli 37,0 (37,5) miljoonaa tonnia, josta yli puolet oli konsernin ulkopuolisten asiakkaiden kuljetuksia.

Alkuvuonna vallinnut korkea rahtitaso, alusten hyvä käyttöaste ja vahvana pysynyt dollari myötävaikuttivat hyvän tuloksen syntymiseen. Loppuvuodesta sekä rahdit että alusten hinnat kääntyivät laskuun öljykuljetusten kysynnän vähentyessä. Rahtitaso on silti edelleen tyydyttävä. Merkittävää nousua ei ole odotettavissa, sillä telakoilta valmistuu ensi ja sitä seuraavana vuonna suuri määrä uusia säiliöaluksia.

Raakaöljyn ja syöttöaineiden hankinta jalostamoille
1 000 t

Jalostamoiden tuotanto

1 000 t	2001	2000	1999	1998	1997
Jalostamo- ja nestekaasut	191	267	248	380	346
Moottoribensiinit	3 783	3 922	4 268	4 059	3 707
Dieselöljy ja kevyt polttoöljy	5 015	5 248	5 033	5 125	4 315
Raskas polttoöljy ja bitumi	1 549	1 647	1 544	1 579	1 394
Muut tuotteet	808	1 095	1 290	1 390	1 075
Kokonaistuotanto	11 346	12 178	12 383	12 533	10 837

Säiliöaluslaivasto vuoden 2001 lopussa

- 31 säiliöalusta, joista
 - 21 tuotetankkeria
 - 8 raakaöljyalusta
 - 2 puskuproomu yhdistelmää
- 1 proomu
- 2 hinaajaa

Aluksista seitsemän on kokonaan ja kaksi osittain Fortumin omistuksessa. Muut 22 säiliöalusta on rahdattu eri tavoin. Aluksista 19 on pitkäaikaisessa rahtauksessa. Aluskannan kokonaiskantavuus on runsaat 1 miljoonaa dw-tonnia.

Fortumilla on terminaalitoimintaa Suomessa ja muualla Itämeren alueella. Omat ulkomaanterminaalit sijaitsevat Tallinnassa, Riiassa ja Pietarissa.

Fortumin maantiekuljetuksia hoitaa 155 yksityisten kuljetusliikkeiden omistamaa Neste-väreissä olevaa säiliöautoa.

Tonniston uudistaminen jatkuu

Fortum hankkii käyttöönsä uusia aluksia, myy nykyistä tonnistoaan ja järjestelee alusten omistuksia uudelleen. Tavoitteena on käytössä olevan laivaston nuorentaminen vastaamaan paremmin tulevia tarpeita. Viime vuonna tehtiin rakennussopimuk-

set kahdesta 14 000 dw-tonnin ja kahdesta 25 000 dw-tonnin tuotetankkerista, jotka toimitetaan vuoden 2003 jälkipuoliskolla. Uusista säiliölaivoista ainakin kaksi tulee pitkäaikaiseen bareboat-rahtaukseen. Tilauksessa on lisäksi kaksi jäätä murtaa-vaan 106 000 dw-tonnin raakaöljytankkeria ja kaksi saattohinaajaa, jotka kaikki valmistuvat vuoden 2002 aikana. Vuoden aikana Fortum myi kaksi säiliöalusta, joista toinen vuokrattiin takaisin.

Omaa öljyteknologiaa maailmalle

Fortum käyttää omaa patentoitua NExTAME-teknologiaansa Porvoon jalostamolla vähäpäästöisen eetteröidyn bensiinikomponentin valmistuksessa. NExTAME- ja NExETHERS-lisenssejä on myyty lisää kansainvälisille öljy-yhtiöille, samoin lisenssejä uuden etanolipohjaisen ETBE:n valmistamiseen. Fortumissa kehitetty korkeakoktaanista bensiinikomponenttia tuottava NExOCTANE-dimerointitekniologia on kaupallistettu ja ensimmäinen lisenssioitu laitos on toteutusvaiheessa. Myös korkean konversion NExCC-krakkausteknologian kaupallistaminen etenee.

Neste-asemaverkosto vuonna 2001

- Kaikkiaan noin 1 000 asemaa.
 - Suomessa yhteensä 303 Neste-liikenneasemaa, joista 65 konseptoitua Quick Shop -asemaa ja 172 automaattiasemaa (A24).
 - Raskaan kaluston D-asemia Suomessa 374, Ruotsissa 24 ja Venäjällä 2.
 - Muita myyntipisteitä Suomessa 114.
 - Suomen ulkopuolisissa Itämeren alueen maissa Neste-asemia yhteensä 135.
 - Liikenneasemien korttiasiakkaita lähes 500 000.
-

Öljyn ja kaasun tuotanto

- Tuotanto päätettiin keskittää Norjaan ja Venäjälle
- Öljy- ja kaasuvarat kasvoivat
- Raakaöljyn kansainvälinen kysyntä väheni ja hinta laski

Varat ja tuotanto kasvoivat

Fortumilla on Norjan mannerjalustalla osuudet kolmesta tuotannossa olevasta öljy- ja kaasukentästä, Bragesta, Heidrunista ja Åsgardista. Pohjois-Venäjällä yhtiö osallistuu öljykentän kehittämisinvestointiin, jonka tavoitteena on tuotannon aloittaminen vuonna 2003.

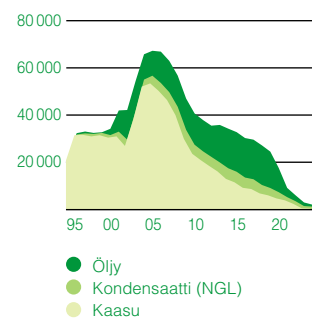
Fortumin kaupalliset öljy- ja kaasuvarat vuoden lopussa ilman Omanin varoja olivat yhteensä 289 miljoonaa öljykvivalenttibarrelia, noin 38 miljoonaa tonnia. Omanin myynnistä ja tuotannosta huolimatta nettovarat kasvoivat 10 %. Kasvu tulee pääosin Venäjällä Komin tasavallassa sijaitsevasta Etelä-Shapkinon öljykentästä, josta Fortumin osuus on 82 miljoonaa barrelia eli noin 11 miljoonaa tonnia. Fortumin kokonaisvaroista öljyn ja kondensaattien osuus oli 184 miljoonaa barrelia (64 %) ja kaasun osuus 15 miljardia kuutiometriä (36 %). Näistä varoista oli tuotannossa noin 70 %.

Tuotanto kasvoi 18 % viime vuoteen verrattuna. Kasvu oli odotettua pienempi Åsgardin kaasuntuotannon teknisten ongelmien vuoksi. Vuonna 2001 Fortum tuotti öljyä ja kaasua keskimäärin 40 200 öljykvivalenttibarrelia päivässä eli noin 2,0 miljoonaa tonnia vuodessa. Tästä vajaa viidennes oli maakaasua, jota tuotettiin 363 miljoonaa kuutiometriä. Tuotannon alkaessa Venäjällä Fortumin arvioidaan ylittävän 50 000 barrelin päivätuotantotason vuonna 2004.

Åsgardin kaasuntuotannossa vaikeuksia

Norjan kenttien tuotanto kasvoi odotettua vähemmän, mikä johtui Åsgardin vuoden 2000 lopulla käynnistyneen kaasuntuotannon keskey-

Tuotantoennusteet Fortumin nykyisistä varannoista boe/päivä

Avainluvut	2001	2000
Liikevaihto, milj. euroa	408	387
Liikevoitto, milj. euroa	196	213
Sidottu pääoma, milj. euroa	1 271	1 236
Sidotun pääoman tuotto, %	15,6	18,2
Investoinnit, milj. euroa	90	133
Henkilöstö keskimäärin	61	63

Fortumin kenttäosuudet, kaupalliset varat ja keskimääräinen päivätuotanto 2001

Kenttä	Osuus, %	Operaattori	Kaupalliset varat	
			milj.boe	Tuotanto boe/päivä
Norja			207	33 700
Brage ¹⁾	12,3	Norsk Hydro	10	5 300
Heidrun	5,1	Statoil	48	10 800
Åsgard	7,0	Statoil	149	17 600
Oman ²⁾	35,0	Occidental		6 500
Venäjä	50,0	SeverTEK	82	
Yhteensä			289	40 200

¹⁾ Sisältää Sognefjord-esiintymän, josta Fortumin osuus on 13,2 %.

²⁾ Myyty vuoden 2002 alussa.

tyksistä. Kaasuntuotantolautta jouduttiin sulkemaan yli neljäksi kuukaudeksi kentän kaasuputkistojen vikojen korjaamiseksi. Myös kondensaattituotanto väheni Åsgard-kentällä, mutta öljyntuotanto jatkui normaalisti. Åsgardin kaasuntuotanto käynnistyi uudelleen vuodenvaihteessa ja kentän on arvioitu olevan täydessä tuotannossa vuoden 2002 kesällä.

Brage- ja Heidrun-kenttien öljyntuotanto jatkui suunnitellusti. Fortumin norjalaiselle tytäryhtiölle Fortum Petroleum AS:lle myönnettiin maaliskuussa 30 prosentin osuudet toimiluvista kolmelta uudelta Pohjanmeren valtausalueelta. Edellisen vuoden menestyksellinen etsintäohjelma sai jatkoa Norjan puoleisella Barentsin merellä lokakuussa, kun Goliath-esiintymän kartoitusporauksissa todennettiin alueelta lisää öljyvarantoja. Tuotantotestauksessa kaivosta virtasi öljyä 4 300 barreliä päivässä. Fortumin osuus tästä mahdollisesti kehitettävästä kentästä on 15 %.

Omanin osuuksista luovuttiin

Fortum päätti luopua öljyn tuotannosta Lähi-idässä ja myydä 35 %:n osuutensa Suneinahin toimiluvasta. Myyntisopimus tehtiin helmikuussa 2002 ja sopimuksen voimaantulopäivä on 31.12.2001. Fortum on tuottanut Omanissa kymmenen vuoden aikana öljyä yhteensä 27 miljoonaa barreliä (3,6 miljoonaa tonnia).

Tuotanto Venäjällä käynnistyneenä 2003

Fortum teki päätöksen kehittää Luoteis-Venäjällä Timan-Petshoran alueella sijaitsevan Etelä-Shapkinon öljykentän tuotantoon. Kenttä kuuluu Fortumin ja venäläisen öljy-yhtiön Lukoilin puoliksi omistamalle SeverTEK-yhtiölle.

Kentän kaupallisesti hyödynnettävät öljyvarat ovat yli 20 miljoonaa tonnia. Kentän tuotannon on suunniteltu alkavan vuonna 2003.

Fortumin 50 %:n osuus kentän kehittämisinvestoinneista on noin 180 miljoonaa dollaria (205 miljoonaa euroa). Kentän tuotantokyky varmistettiin viime vuoden alussa, jolloin kentän vanhoja etsintäporauksia avattiin onnistuneesti koetuotantoon.

Uusi, lähes sadan kilometrin pituinen putkijoina valmistuu samanaikaisesti tuotannon aloituksen kanssa.

Muut liiketoiminnot

Fortum Energy Solutions (FES)

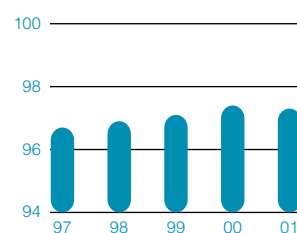
- Monipuolisen voimantuotanto-osaamisen palveluyksikkö:
 - käyttö- ja kunnossapitopalvelut voimalaitoksille ja teollisuudelle
 - tekniset ja kaupalliset analyysit
 - projektinjohto ja suunnittelu
 - voimalaitosten ja perusparannusten kokonaistoimitukset
- Markkina-alueena Pohjoismaat, muu Eurooppa ja Aasia
- Erityisosaaminen biomassan hyödyntämisessä

Fortum teki sopimuksen voimalaitoksen käytöstä ja kunnossapidosta. Lokakuussa perustettiin yhteisyritys Liaohen 40 MW teollisuusvoimalaitoksen rakentamiseksi Pohjois-Kiinaan ja myytiin vähemmistöosuus thaimaalaisesta Hin Krutin voimalaitoksesta.

Vuoden aikana valmistui myös muita suuria voimalaitosprojekteja: Grangemouth Skotlannissa ja Wacker Saksassa. Lisäksi asiakkaalle luovutettiin Kozienicen rikinpoistolaitos Puolassa.

Voimalaitosten perusparannusten uusista hankkeista merkittävin oli Kispestin 110 MW kaasuvoimalaitostilaus Unkarissa. Laitos rakennetaan seuraavien kahden vuoden aikana.

Voimalaitosten käytönaikainen energiakäytettävyys %

Avainluvut	2001	2000
Liikevaihto, milj. euroa	603	887
Liikevoitto, milj. euroa	13	-11
Sidottu pääoma, milj. euroa	236	257
Sidotun pääoman tuotto, %	5,3	-6,4
Investoinnit, milj. euroa	80	92
Henkilöstö keskimäärin	5 442	6 445

Fortumiin perustettiin vuoden aikana uusi yksikkö Fortum Energy Solutions (FES), johon siirtyivät entinen Service-sektori, Voimalaitos-engineering, kansainväliset CHP-hankkeet sekä keskeinen osa sähkö- ja lämpöliiketoimintaa tukevasta T & K -yksiköstä.

Fortum Energy Solutionsin tarjoamien energiaratkaisujen tuoma lisäarvo näkyy luotettavana ja ympäristömyötäisenä energian tuotantona sekä teollisuusprosessin korkeana käytettävyytenä ja edullisena ylläpitona.

Yksikön asiakkaita ovat voimalaitosten omistajat, energiahankkeiden kehittäjät, energiantensiivinen teollisuus ja PK-teollisuus.

Toteutuneita ja uusia energiahankkeita

Heinäkuussa valmistui Laem Chabangin 100 MW kaasuvoimalaitos Thaimaassa. Samalla

Biovoimalaitos BioMAC tuotiin markkinoille

Engineering-yksikön strategiaa suunnattiin isoista voimalaitoshankkeista keskikokoisiin. Uuden strategian mukainen ja oman tuotekehityksen tulos, BioMAC-biovoimalaitos, tuotiin markkinoille.

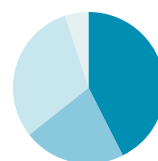
Kunnossapito on kumppanuutta

Fortumin käyttövastuulla Suomessa oli kaikkiaan 79 erikokoista ja -tyyppistä voima- ja lämpölaitosta. Niiden käytönaikainen energiakäytettävyys säilyi erinomaisena ja oli vuoden aikana keskimäärin 97,1 (97,0) %.

Laserpinnoitustekniikkaa ja -menetelmiä on kehitetty edelleen, ja tuotteiden markkina-alue on laajentunut teollisuudessa ja voimalaitoksilla. Laserpinnoitusyksikön uudet tilat valmistuivat Kokkolaan.

Fortum ja Rolls-Royce Power Ventures Limited allekirjoittivat sopimuksen Bristolin, Exeterin ja Croydonin kaasuturbiinilaitosten käytöstä ja kunnossapidosta.

Myynti kohdemaittain milj. euroa

Muut liiketoiminnot Fortum Markets

- Energian vähittäiskauppaa
- Jatkoa Energiatalossa aloitetulle työlle
- Sähkönmyynti 18,3 TWh
- Öljytuotteiden myynti 1,67 miljoonaa tonnia
- Noin 500 000 asiakasta Suomessa

Fortum Markets perustettiin vuoden 2001 alku- puolella Fortumin asiakkuusstrategian linjauksen mukaisesti. Toiminnassa painotetaan asiakaslähtöisyyden merkitystä, valmiutta tarjota asiakkaille energia-alan parhaat tuotteet ja palvelut sekä pyrkimystä laajentaa asiakaskuntaa Pohjoismaissa. Vuoden aikana toteutettu tehostamisohjelma käänsi yksikön tuloksen myönteiseen suuntaan.

Rakennejärjestelyt käynnissä Pohjoismaissa

Moni kunta on luopunut tai luopumassa omistamastaan sähköyhtiöstä. Fuusioiden ja yrityskauppojen myötä sähköyhtiöiden omistuksen Pohjoismaissa arvioidaan keskittyvän voimakkaasti. Pohjoismaisia sähkön myyjiä on kaikkiaan yli 400, joista suurin osa on kunnallisessa omistuksessa.

Pohjoismaisilla energiamarkkinoilla menestyminen edellyttää toimijoilta kustannuskilpailukykyä, laadukasta tuote- ja palvelutarjontaa sekä riittävän suurta asiakaskuntaa. Fortumin tavoitteena on laajentaa energian vähittäiskauppaa pääosin yritysostoilla sekä lisätä palvelutarjontaansa yhteistyökumppaneiden avulla.

Laaja tuote- ja palveluvalikoima

Laajempi asiakaspohja mahdollistaa kustannustehokkaiden asiakaspalvelu-, tilaus- ja laskutusjärjestelmien kehittämisen. Ostamalla sähkön, polttoaineet ja energiapalvelunsa Fortumista asiakas voi hyötyä hankintojen keskittämisestä hinta/laatusuhteen parantumisena. Markets tarjoaa asiakkailleen laajan valikoiman ympäristömyötäisiä tuotteita.

Myyntiverkosto, asiakaspalvelukeskus ja online-palvelut

Fortum Marketsin yritysasiakkaita palvelevat henkilökohtaiset myyntiyhdyshenkilöt. Asiakas-

palvelukeskus puolestaan palvelee puhelimitse kotitalouksia ja pienyrityksiä. Internetin online-palvelujen kautta asiakkaat voivat tehdä öljy- ja sähkötuotteiden tilauksensa sekä tarkastaa laskutustietonsa ja seurata ostohistoriaansa.

Fortum Markets on asettanut asiakaspalvelulleen korkeat laatuavoitteet. Asiakastyytyväisyys, toiminnan tehokkuus ja laatu ovat kolme aluetta, joiden kehittämiseen kiinnitettiin kuluneen vuoden aikana erityisesti huomiota. Asiakaspalvelun laatua arvioidaan ja kehitetään jatkuvasti eri myyntikanaviin kehitettyjen asiakaspalautejärjestelmien avulla.

Fortum Marketsin öljyliiketoiminnan luvut sisältyvät Öljynjalostuksen ja markkinoinnin ja sähköliiketoiminnan luvut Sähkö, lämpö ja kaasu-segmentin lukuihin.

Fortum Markets koostuu kolmesta yksiköstä

- Yksityisasiakkaat

Sähkö- ja öljytuotteiden myynti ja markkinointi sekä niihin liittyviä palveluja kotitalouksille ja maataloudelle. Kokonaismyynti oli 4,0 TWh, 0,37 miljoonaa tonnia.

- Yritysasiakkaat

Sähkö- ja öljytuotteita sekä niihin liittyviä palveluja prosessiteollisuudelle, valmistavalle teollisuudelle, palveluyrityksille ja kiinteistöille. Kokonaismyynti oli 14,3 TWh, 1,30 miljoonaa tonnia.

- Asiakaspalvelut

Asiakas-, laskutus- ja tietohallintopalveluja edellä mainittujen yksiköiden lisäksi myös muille Fortumin liiketoimintayksiköille.

Henkilöstö

- Muutosten vuosi: uudet arvot, uusi organisaatio, henkilöstövähennyksiä
- Uusia henkilöstön kehittämisohjelmia
- Kannustin- ja palkitsemisjärjestelmiä
- Työkykyohjelma toimintakyvyn, osaamisen ja motivaation parantamiseksi

Muutosten ja kehityshankkeiden vuosi

Fortumin henkilöstöjohtamista ja –hallintoa leimasivat vuonna 2001 monet uudistukset, muutokset ja kehityshankkeet. Tällaisia olivat esimerkiksi konsernin uudet arvot, lokakuussa voimaan tullut uusi organisaatio, konserninlaajuisen johtohenkilöiden kehittämisjärjestelmän suunnittelu, mutta myös samaan aikaan eri puolilla konsernia toteutetut henkilöstövähennykset.

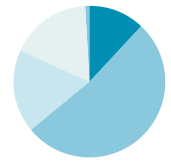
Fortumin palveluksessa oli vuonna 2001 keskimäärin 14 803 (16 220) henkilöä. Vuoden lopussa henkilöstöä oli 13 425 (15 770), joista vakinaisia oli 12 856 (14 844). Naisten osuus oli 23 % ja henkilöstön keski-ikä oli noin 44 vuotta.

Henkilöstömäärä väheni vuoden 2001 aikana yhteensä 2 345 henkilöllä, josta valtaosa johtui Voimansiirto-engineeringin siirtymisestä kokonaan Fortumin ulkopuolelle kesäkuun lopulla. Erilaisten tehostamistoimenpiteiden seurauksena vakinainen henkilöstö väheni noin 370 henkilöllä.

Henkilöstön kehittäminen turvaa tulevaisuutta

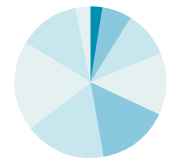
Henkilöstön pitkäjänteistä ja suunnitelmallista kehittämistä tehostettiin entisestään koko konsernissa. Henkilöstön kehittäminen ja koulutus

Henkilöstön koulutustasot

- Perusaste (0-9 vuotta)
- Keskiaste (9-12 vuotta)
- Opistotaso (12-15 vuotta)
- Korkeakoulu (15 vuotta)
- Tohtorin tutkinto

Henkilöstön ikäjakauma

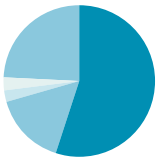

- alle 25 vuotta
- 25-29 vuotta
- 30-34 vuotta
- 35-39 vuotta
- 40-44 vuotta
- 45-49 vuotta
- 50-54 vuotta
- 55-59 vuotta
- 60- vuotta

Vakinainen henkilöstö maittain 31.12.

	2001	2000
Suomi	7 922	9 360
Ruotsi	2 172	2 110
Saksa	622	664
Viro	488	575
Unkari	333	422
Norja	41	408
Venäjä	344	366
USA	284	288
Iso-Britannia	204	238
Muut Euroopan maat	312	333
Muut Euroopan ulkopuoliset maat	134	80
Yhteensä	12 856	14 844

Henkilöstön koulutusalat

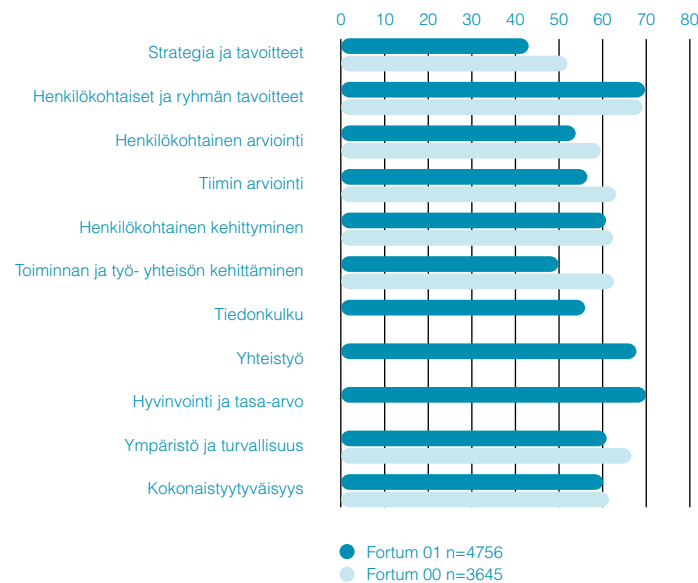
- Tekninen ja luonnontiede
- Kaupallinen ja laki
- Yhteiskuntatieteet ja humanistinen
- Logistiikka ja liikenne
- Muu

ovat Fortumissa ensisijassa yksiköiden vastuulla. Vuoden aikana käytettiin noin 8,8 miljoonaa euroa henkilöstön kehittämiseen. Fortumlainen oli koulutuksessa keskimäärin 2,7 päivää vuoden 2001 aikana.

Esimies- ja liiketoimintataitojen kehittämiseksi sekä konsernin yhteisen johtamistavan vahvistamiseksi laadittiin johdon ja asiantuntijoiden kehittämissuunnitelma, jonka ensimmäiset ohjelmat, Fortum Challenger ja Fortum Forward, käynnistyvät vuoden 2002 aikana. Tarkoituksena on, että noin 500 fortumlaista osallistuu näihin ohjelmiin.

Hyvinvointi ja tasa-arvo sai parhaat pisteet

Kyselyssä oli kymmenen pääaluetta. Kaaviossa esitetään sekä vuoden 2001 että 2000 tulokset, mikäli vertailutietoja on saatavilla.

Henkilöstötyytyväisyys mitattiin keväällä

Keväällä toteutettiin toisen kerran konserninlaajuinen henkilöstötyytyväisyystutkimus. Tähän lähinnä intranetissa tehtävään tutkimukseen vastasi 4 756 (3 645) fortumlaista. Tulokset olivat jossain määrin heikentyneet edellisestä vuodesta. Liiketoimintayksiköt toteuttavat tulosten perusteella tarvittavat parannustoimenpiteet.

Vakinainen henkilöstö segmentteittäin 31.12.2001

Sähkö, lämpö ja kaasu	2 719
Sähkönsiirto	930
Öljynjalostus ja markkinointi	4 110
Öljyn ja kaasun tuotanto	59
Fortum Energy Solutions	4 245
Muu toiminta	793
Yhteensä	12 856

Kannustin- ja palkitsemisjärjestelmät vakiinnuttivat paikkansa

Konsernin tulos- ja suorituspalkitsemisjärjestelmät vakiinnuttivat paikkansa keskeisenä toimintaa ohjaavana järjestelmänä. Niiden rinnalla erityisesti tuotantolaitoksilla on omia, esimerkiksi tuottavuuteen sidottuja palkitsemisjärjestelmiä.

Kevään yhtiökokouksessa päätettiin uudesta kolmivaiheisesta optiojärjestelmästä, jonka ensimmäiset kaksi vaihetta toteutettiin kertomusvuoden aikana. Samassa yhteydessä konserni ilmoitti pyrkivänsä siihen, että henkilöstörahas- to voitaisiin laajentaa kattamaan myös Suomen ulkopuoliset yksiköt ja niiden henkilökunta. Toteutuminen edellyttää muutoksia henkilöstörahas- to lakiin. Optiojärjestelystä kerrotaan tarkem- min tilinpäätöksen sivulla 41-42.

Työkykyohjelma edistää työhyvinvointia

Vuosi 2001 oli Fortumin TRIM-työkykyohjel- man ensimmäinen varsinainen toimintavuosi. TRIMin tavoitteena on parantaa niin yksilöiden kuin työyhteisöjenkin toimintakykyä, osaamista ja motivaatiota. Ohjelman suunnittelu ja käyn- nistäminen tapahtui konsernin eri yksiköiden yhteistoimintana.

Uusi rakenne mahdollisti tehtävämuutoksia

Lokakuun alussa voimaan tullut uusi kon- sernirakenne aiheutti lukuisia toimintatapa- ja tehtävämuutoksia. Henkilöstöasioissa vastuuta siirrettiin merkittävästi konsernista liiketoimin- tayksiköihin ja konsernipalveluihin. Liiketoimintayksiköihin nimitettiin henkilöstöpäälliköitä linjajohdon tueksi, jotta henkilöstön ke- hittäminen ja muiden henkilöstöasioiden hoi- taminen saataisiin luonnolliseksi osaksi normaalia liiketoimintaa. Konserniesikunnan tehtäväksi jää lähinnä henkilöstöpoliittisten peruslinjausten määrittäminen.

Sisäiset työmarkkinat jatkuivat vilkkaina erityisesti alkuvuonna. Konsernissa oli avoimes- sa haussa yhteensä 250 työpaikkaa. Henkilösiir- toja tapahtui yhteensä noin 320.

Fortumin rekrytointisivut Internetissä toimi- vat tehokkaasti myös vuoden 2001 aikana. Nii- den kautta vastaanotettiin noin 8 500 työhake- musta, joista 5 500 koski kesäharjoittelupaikko- ja. Vuoden aikana Fortum osallistui seitsemään erilaiseen valtakunnalliseen tai alueelliseen rek- rytointitapahtumaan Suomessa.

Koko konsernissa ryhdytään varautumaan lähivuosiin alkavaan suurten ikäluokkien eläk- keellesiirtymiseen ja sitä todennäköisesti seu- raavaan työvoimapulaan. Konsernin tarkoituk- sena on eri tavoin vahvistaa entisestään työnan- tajakuvaansa ja näin varmistaa ammattitaitoisen ja hyvin motivoituneen työvoiman saanti myös tulevaisuudessa.

Ympäristö, terveys ja turvallisuus (EHS)

- Uusiutuvien energialähteiden osuus omasta sähköntuotannosta oli 39 % ja lämmöntuotannosta 22 %
- Vahva asema puhtaiden liikennepolttoaineiden valmistajana jatkuu
- Päästöt kasvoivat lisääntyneestä tuotannosta johtuen
- Vihreä sertifikaattikauppa Hollantiin
- Takaisku öljyvuoodoista

Ilmastomuutos uhkasta mahdollisuudeksi

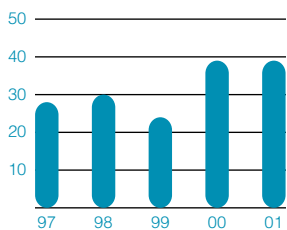
Fortum on seurannut tiiviisti kansainvälisen ilmastoprosessin kehitystä. Vaikka EU:n toimet olivat viime vuonna odotettua nopeampia, Fortum on onnistunut ennakoimaan kehityksen suuntaa ja kehittämään osaamistaan tarvittavilla uusilla osa-alueilla.

Tuoreimmat yrityskaupat varmistavat osaltaan Fortumin kilpailukykyä ilmastokysymyksen suhteen. Birka Energin osto lisää vesivoiman tuotantokapasiteettia noin 80 %. Tämän jälkeen Fortumin omasta sähköntuotannosta noin 60 % on uusiutuvaa ja 80 % hiilidioksidivapaata. Birkan vesivoimasta noin 10 % on pienvesivoimaa, jolla on kysyntää vihreiden sertifikaattien markkinoilla.

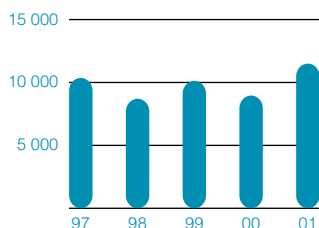
Fortum investoi biopolttoaineiden käytön lisäämiseen voimalaitoksillaan. Kertomusvuoden aikana Jyväskylän voimalaitokselle rakennettiin uusi bioasema, joka mahdollistaa biopolttoaineiden osuuden nostamisen 30 %:iin. Naantalissa ja Haapaveden voimalaitoksilla kokeiltiin purin käyttöä lisäpolttoaineena. Kokonaisuutena biopolttoaineiden käyttö kuitenkin hieman laski edellisestä vuodesta muun muassa polttoaineiden alueellisesti rajallisen saatavuuden vuoksi.

Fortum on kehittänyt biokomponenttien käyttöä liikennepolttoaineissa jo vuosien ajan. Vastauksena EU:n biokomponenttidiirektiiviin Fortum tuottaa vuosien 2002 ja 2003 aikana koeluontoisesti korkeaktaanista bensiiniä, johon on sekoitettu bioetanolia.

Uusiutuvien luonnonvarojen osuus sähköntuotannossa %

Hiilidioksidipäästöt ilmaan
1 000t/vuosi

Fortum ja Vapo tutkivat yhdessä kiinteistöjen ja aluelämpökeskusten käyttöön soveltuvan puuperäisen hakepolttonesteen valmistamista. Vuoden lopulla Porvoossa valmistui nopeaan pyrolyysimenetelmään perustuva hakepolttonesteen koetuotantolaitos. Laitos on ensimmäinen laatuaan maailmassa. Hakepolttonesteen avulla on mahdollista vähentää lämmityksen hiilidioksidipäästöjä.

Fortum on kehittänyt systemaattisesti niin sanottujen Kioton mekanismien toteuttamiseen liittyvää osaamistaan. Fortum on muun muassa investoinut Maailmanpankin hiilirahastoon, joka toteuttaa kasvihuonekaasupäästöjen vähentämishankkeita kehitysmaissa ja siirtymätalouden maissa. Hiilirahaston aikaansaamat päästövähennemät jaetaan osakkaille sijoitusten suhteessa.

Kertomusvuonna Fortum osallistui aktiivisesti euroopanlaajuiseen vihreiden sertifikaattien RECS-projektiin ja teki ensimmäiset vihreiden sertifikaattien kaupat hollantilaisten osapuolten kanssa. Kaupat antoivat hyödyllistä käytännön kokemusta muun muassa tarvittavista sopimusmenettelyistä ja tuotantolaitosten tarkastuksista.

Ympäristömyötäisten liikennepolttoaineiden kysyntä jatkuu korkeana

Fortumin tavoitteena on tarjota asiakkailleen korkealaatuisia ja ympäristömyötäisiä tuotteita ja palveluita. Tähän tähtäävä määrätietoinen tutkimus- ja kehitystyö on jatkunut jo toista vuosikymmentä. Tänä päivänä Fortum on johtava eurooppalainen ympäristömyötäisten liikennepolttoaineiden valmistaja.

Ilmastokysymys muokkaa toimintaympäristöä

Kansainvälinen ilmastoprosessi eteni kertomusvuonna merkittävästi. EU otti selkeän johtajan roolin ja valmistautuu Kioton pöytäkirjan ratifiointiin kesällä 2002, vaikka Yhdysvallat on toistaiseksi jättänyt sopimusprosessin ulkopuolelle.

EU julkisti lokakuussa laajan ilmastopaketin, johon kuuluvat Kioton pöytäkirjan ratifiointia koskevan ehdotuksen lisäksi tiedonanto Euroopan ilmasto-ohjelmasta ja ehdotus päästökauppadirektiiviksi. Ilmasto-ohjelman toimeenpano merkitsee useiden energian tuotantoon ja käyttöön liittyvien direktiivien säätämistä lähivuosien aikana. Ohjelman toimenpiteillä on mahdollista saavuttaa noin puolet EU:n hiilidioksidipäästöjen vähentämistavoitteesta. Toinen puoli on tarkoitus saavuttaa Euroopan laajuisen päästökauppanettelyn avulla. Hallitus julkisti keväällä Suomen ilmastostrategian. Se perustuu uusiutuvan energian ja energiansäästöön ohjelmiin vuosilta 1999 ja 2000 sekä sähköntuotannon ratkaisuihin. Keinoina esitetään muun muassa lisääntyvä verotus, tiettyjen tukien kasvattaminen sekä tarvittaessa hiilivoiman kieltäminen. Eduskunta jatkaa strategian käsittelyä ydinvoimapäätöksen jälkeen.

Fortum arvioi korkealaatuisten liikennepolttoaineiden kysynnän pysyvän hyvänä jatkossakin, muun muassa EU:n vuonna 2005 voimaan tulevien uusien laatuvaatimusten vuoksi. Naantalın jalostamolle valmistuu lisää puhtaampien liikennepolttoaineiden tuotantokapasiteettia keväällä 2002. Se parantaa entisestään Fortumin kilpailuasemaa Euroopan liikennepolttoainemarkkinoilla.

Turvallisuuden kehittämiseen lisää resursseja

Fortum pyrkii jatkuvasti edistämään henkilöstönsä turvallisuutta ja terveyttä sekä pienentämään ympäristöön kohdistuvia riskejä. Tavoitteena on vähentää turvallisuuspoikkeamien määrää 50 % vuoden 1999 tasosta vuoden 2003 loppuun mennessä.

Työtaturmataajuus kertomusvuonna oli 12,3 yli yhden päivän poissaoloon johtanutta tapaturmaa miljoonaa työtuntia kohti. Se on 7 % enemmän kuin vuonna 2000. Yksi yhtiön työntekijä menehtyi liikenneonnettomuudessa Virossa ja kaksi urakoitsijan työntekijää onnettomuudessa Thaimaassa ja Saksassa.

Fortumin tapaturmataajuus edustaa hyvää suomalaista turvallisuustasoa. Välimatka turvallisuuden kansainvälisiin huippurytiksiin on kuitenkin selkeä. Eron kaventaminen ja Fortumin oman tavoitteen saavuttaminen edellyttävät lisäpanostusta turvallisuuden kehittämiseen. Kertomusvuonna konsernin johtoryhmä hyväksyi Fortumin turvallisuuden periaatteet, jotka määrittelevät yhtiön tavoitteleman hyvän turvallisuuskulttuurin tunnusmerkit ja tavoitteet.

Ympäristöön tapahtuneiden vuotojen kokonaismäärä laski 16:sta 13:een. Joulukuussa sekä Naantalın että Porvoon jalostamoilla sattui öljyvuoto, joita on kuvattu sivulla 23.

Muuten tuotantolaitosten toiminta oli kertomusvuonna pääosin ympäristölupaehtojen ja muiden ympäristömääräysten mukaista. Seitsemällä toimipaikalla tapahtuneet vähäiset poikkeamat lupamääräyksistä eivät aiheuttaneet havaittavia ympäristö- tai terveysvaikutuksia. Niistä ei myöskään aiheutunut yhtiölle taloudellisia seuraamuksia. Fortum ei ollut vastaajana oikeustapauksissa, joissa yhtiö voisi joutua maksamaan merkittäviä korvauksia ympäristö-, terveys- tai turvallisuusperusteella. Poliisi tekee rikostutkinnan Naantalın öljyvuodosta.

Tuotanto ja päästöt kasvoivat

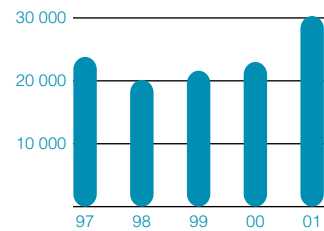
Fortumin hiilidioksi-, typen oksidi- ja rikkidioksidipäästöt kasvoivat selvästi edelliseen vuoteen verrattuna. Tämä johtui muun muassa Edenderryn, Grangemouthin, Burghausenin ja Laem Chabangin voimalaitosten käyttöönoton myötä lisääntyneestä fossiilisten polttoaineiden käytöstä.

Ympäristötekniikka kunnossa

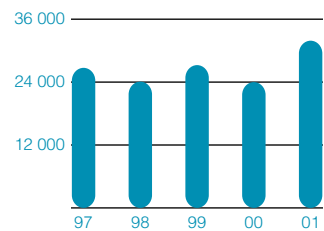
Fortumin ympäristöön, terveyteen ja turvallisuuden tekemät investoinnit olivat noin 44 (47) miljoonaa euroa ja käyttömenot 58 (55) miljoonaa euroa. Kustannuksiin sisältyvät ilman- ja maaperänsuojeluun, jätevesien käsittelyyn ja jätehuoltoon sekä palontorjuntaan, prosessi- ja työturvallisuuteen ja työterveyshuoltoon liittyvät menot. Ympäristökustannuksiksi lasketaan myös prosessimuutosten ja uusien tuotantoprosessien kustannukset siltä osin kuin ne vähentävät tuotannon ympäristökuormitusta tai parantavat tuotteiden ympäristöominaisuuksia.

Merkittävimpiä investointihankkeita kertomusvuoden aikana olivat Naantalın jalostamon uusi puhtaampien liikennepolttoaineiden tuotolinja, hakepolttonesteen koetuantolaitos Por-

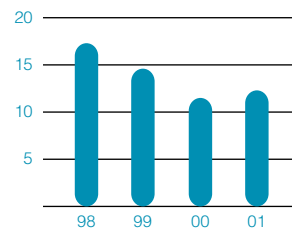
Rikkidioksidipäästöt ilmaan
tonnia/vuosi

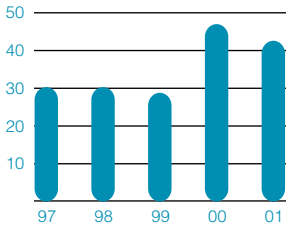
Typen oksidien päästöt ilmaan
tonnia/vuosi

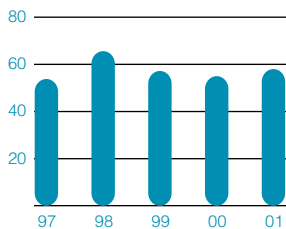
Työtaturmat
työtaturmat/milj. työtuntia

EHS-
investoinnit
milj. euroa/vuosi

EHS-
käyttömenot
milj. euroa/vuosi

Uusiutuvan energiantuotannon ja biopolttoaineiden merkitys kasvaa

Kertomusvuonna EU:ssa astui voimaan uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön käytön edistämistä koskeva direktiivi. Tavoitteena on nostaa uusiutuvien energialähteiden keskimääräistä osuutta EU:n sähköntuotannossa nykyisestä 14 %:sta 22 %:iin vuoteen 2010 mennessä.

Suomen tavoite on nostaa uusiutuvien energialähteiden osuus sähköntuotannossa 31,5 %:iin, mikä merkitsee vuositasolla runsaan 10 TWh:n tuotannon lisäystä vuoteen 1997 verrattuna.

Uusiutuvien energialähteiden tukemiseksi monissa maissa suunnitellaan sähkömarkkinoiden toimijoille velvoitteita, joiden mukaan määrätty osa hankitusta sähköstä tulee olla peräisin uusiutuvista energialähteistä. Toimija voi täyttää veloitteen joko tuottamalla itse sähköä uusiutuvilla energialähteillä tai ostamalla niin sanottuja vihreitä sertifikaatteja muilta toimijoilta. Euroopassa on käynnissä EU:n tukema kaksivuotinen kehityshanke (RECS), jossa rakennetaan sertifikaattikaupan järjestelmää ja käydään koeluontoista kauppaa.

Loppuvuodesta EU:n komissio julkisti direktiiviehdotuksen liikenteen biopolttoaineista. Se asettaa tavoitteet bensiinin ja dieselöljyn biokomponenttiosuuden lisäämiseksi asteittain 5,75 %:iin vuoteen 2010 mennessä.

voon jalostamalla, Jyväskylän voimalaitoksen bioasema ja öljysäiliöiden vallitilojen tiiviiden parantaminen jalostamoilla.

Euroopan neuvosto ja parlamentti pääsivät kertomusvuoden aikana sovitteluratkaisuun suurten polttolaitosten päästöjä (LCP) ja kansallisia päästökattoja (NEC) koskevista direktiiveistä. Niissä määritellään muun muassa rikki-dioksidin ja typen oksidien päästörajat uusille ja vanhoille voimalaitoksille sekä happamoittavien päästöjen ja haihtuvien orgaanisten yhdisteiden kansalliset päästökatot.

Fortumin tuotantolaitosten ympäristönsuojelu täyttää pääosin parhaan käyttökelpoisen tekniikan vaatimukset eikä direktiivien toimeenpano aiheutane Fortumille merkittäviä investointitarpeita.

Vuonna 2001 Fortum maksoi ympäristöperusteisia veroja ja maksuja Suomessa 217

(218) miljoonaa euroa. Merkittävimmät erät olivat polttoaineveron lisävero ja lämmöntuotannon polttoaineiden verot. Vuodelle 2002 veropöytäkirjat ovat säilyneet muuttumattomina.

EHS-riskit ja vastuut hallitaan

Fortum on selvittänyt aiempaan toimintaan liittyvät ympäristövastuut ja kirjannut tilinpäätösperiaatteiden mukaisesti tarvittavat varaukset tuleviin kunnostuskustannuksiin. Johdon tiedossa ei ole tapauksia, joilla olisi merkittävää vaikutusta yhtiön talouteen.

Fortum arvioi systemaattisesti myös yritysostoihin ja myynteihin liittyvät EHS-riskit. Yllättävien korvausvaatimusten välttämiseksi ympäristövastuut pyritään määrittelemään kauppasopimuksissa mahdollisimman tarkasti. Kertomusvuoden aikana tehtyjen yrityskauppojen ympäristöriskipositioilla ei ole merkittävää vaikutusta yhtiön talouteen.

Fortumin konsernivastuuvakuutus kattaa äkilliset ja odottamattomat ympäristövahingot kaikkialla maailmassa. Vakuutusmäärä on noin 530 miljoonaa euroa (500 miljoonaa USD) vahinkoa kohden enintään yhden vakuutuskauden aikana. Yhdysvalloissa ja Kanadassa vakuutusehtoihin sisältyy vahingon kestoon ja siitä ilmoittamiseen liittyviä rajoituksia.

Suomen ydinenergialain mukaan Fortum varautuu ydinjätehuollon tuleviin kustannuksiin. Vuoden 2001 loppuun mennessä kertyneiden ydinjätteiden käsittelyn ja loppusijoituksen sekä Loviisan voimalaitoksen käytöstäpoiston kustannuksiksi on arvioitu yhteensä 515 miljoonaa euroa. Fortumin osuus valtion ydinjätehuoltorahastossa kattaa vastuun täysimääräisesti.

Fortumin ydinvahinkoon liittyvä vastuu on määritelty Suomen lainsäädännössä. Fortum on kattanut vastuun lakisäädännöllä vakuutuksella, jonka määrä on noin 300 miljoonaa euroa. Fortumin tytäryhtiöt omistavat vähemmistöosuuksia ruotsalaisista ja saksalaisista ydinvoimayhtiöistä. Kyseiset ydinvoimayhtiöt ovat järjestäneet ydinvastuunsa kansallisten määräysten mukaisesti.

[Erillinen raportti "Fortum ja yhteiskunta" julkaistaan keväällä 2002.](#)

Hallinto ja johtaminen

Fortum noudattaa Suomen osakeyhtiölain lisäksi Keskuskauppakamarin ja Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliiton julkisten osakeyhtiöiden hallinnosta antamaa soveltamisohjetta sekä Helsingin pörssin julkaisemia sisäpiiriohjeita. Arvopaperimarkkinalain edellyttämien ilmoitusvelvollisten henkilöiden lisäksi Fortum ylläpitää laajempaa sisäpiirirekisteriä. Sisäpiirirekisteri on Suomen Arvopaperikeskus Oy:n SIRE-järjestelmässä.

Fortum-konsernin hallinnosta ja toiminnasta vastaavat yhtiökokous, hallintoneuvosto, hallitus ja toimitusjohtaja.

Yhtiökokous

Yhtiökokous vahvistaa muun ohella vuosittain yhtiön ja konsernin tuloslaskelman ja taseen, päättää maksettavista osingoista ja valitsee hallintoneuvoston jäsenet. Varsinainen yhtiökokous pidetään kerran vuodessa viimeistään kesäkuussa.

Hallintoneuvosto

Hallintoneuvoston jäsenet valitaan varsinaisessa yhtiökokouksessa vuodeksi kerrallaan. Hallintoneuvostoon kuuluu vähintään 10 ja enintään 20 jäsentä. Tällä hetkellä jäseniä on 16. Pääsääntöisesti joka toinen kuukausi pidettäviin hallintoneuvoston kokouksiin osallistuu myös neljä henkilöstöryhmien edustajaa, jotka eivät ole hallintoneuvoston jäseniä.

Hallintoneuvosto valvoo yhtiön hallintoa ja käsittelee asioita, jotka koskevat yhtiön toiminnan huomattavaa supistamista tai laajentamista, vahvistaa hallituksen jäsenten määrän ja valitsee hallituksen puheenjohtajan ja muut jäsenet sekä antaa varsinaiselle yhtiökokoukselle lausuntonsa tilinpäätöksen ja tilintarkastuskertomuksen johdosta. Hallintoneuvosto nimittää hallituksen ehdotuksesta toimitusjohtajan.

Hallintoneuvoston jäsenet:

Ben Zyskowiec, s. 1954, kansanedustaja, hallintoneuvoston varapuheenjohtaja
Henrik Aminoff, s. 1945, diplomiekonomi, apulaisjohtaja, M-real, paperiryhmä
Tuija Brax, s. 1965, kansanedustaja
Kaarina Dromberg, s. 1942, kansanedustaja
Klaus Hellberg, s. 1945, kansanedustaja
Rakel Hiltunen, s. 1940, kansanedustaja
Harri Holkeri, s. 1937, valtioneuvos

Jorma Huuhtanen, s. 1945, pääjohtaja
Mikko Immonen, s. 1950, kansanedustaja
Kyösti Karjula, s. 1952, kansanedustaja
Tanja Karpela, s. 1970, kansanedustaja
Jouko K. Leskinen, s. 1943, varatuomari
Leena Luhtanen, s. 1941, kansanedustaja
Pertti Mäki-Hakola, s. 1951, kansanedustaja
Matti Vanhanen, s. 1955, kansanedustaja
Sirikka Vilkamo, s. 1951, teollisuusneuvos, kauppa- ja teollisuusministeriö

Henkilöstöryhmien edustajat:

Satu Laiterä, ylemmät toimihenkilöt
Tapio Lamminen, työntekijät
Pentti Paajanen, työntekijät
Edvard Trebs, toimihenkilöt

Hallitus

Hallitukseen kuuluu viidestä seitsemään jäsentä, jotka valitaan kalenterivuodeksi kerrallaan. Tällä hetkellä hallituksessa on seitsemän jäsentä. Vuonna 2001 hallitus kokoontui yhdeksän kertaa ja piti kolme puhelinkokousta.

Hallitus vastaa konsernin hallinnosta ja toiminnan järjestämisestä lainsäädännön, yhtiöjärjestyksen sekä yhtiökokouksen ja hallintoneuvoston antamien ohjeiden mukaisesti.

Hallituksen tehtävä on yhtiön strateginen kehittäminen ja sen eri liiketoimintojen valvonta ja ohjaaminen. Hallitus päättää konsernin keskeisistä toimintaperiaatteista, vahvistaa yhtiön vuosittaisen toimintasuunnitelman ja tilinpäätöksen sekä osavuosi-katsaukset, päättää merkittävistä investoinneista, vahvistaa yhtiön eettiset arvot ja toimintaperiaatteet sekä seuraa niiden toteutumista, nimittää varatoimitusjohtajat ja toimitusjohtajan välittömät alaiset sekä päättää heidän palkkaeduistaan, vahvistaa konsernin johtoryhmän ja konsernin ylimmän organisaatio- ja toimintarakenteen sekä määrittelee yhtiön osinkopolitiikan.

Hallituksen päätoiminen puheenjohtaja valmistelee yhdessä toimitusjohtajan kanssa konsernin strategista suuntaamista, konsernirakenteen kehittämistä ja yhteistyöhankkeita koskevat asiat hallitukselle.

Hallitus on nimittänyt tarkastusvaliokunnan sekä nimitys- ja palkkiovaliokunnan. Valiokuntien jäsenet eivät ole palvelussuhteessa yhtiöön.

Tarkastusvaliokunnan tehtäviin kuuluu yhtiön tilinpäätösten, osavuosikatsausten ja tilintarkastajien raporttien seuranta ja yhtiön sisäisen valvontajärjestelmän sekä sisäisen tarkastuksen seuranta ja arviointi. Tarkastusvaliokunnan puheenjohtajana toimii Birgitta Kantola ja jäsenenä Hans von Uthmann ja Erkki Virtanen.

Nimitys- ja palkkiovaliokunnan tehtävänä on käsitellä, arvioida ja tehdä hallitukselle esityksiä konsernin ja sen johdon palkkausrakenteista sekä palkitsemis- ja kannustinjärjestelmistä ja valmistella osaltaan konsernin nimityksyksiä. Nimitys- ja palkkiovaliokunnan puheenjohtajana on Heikki Pentti ja jäsenenä Lasse Kurkilahti ja Antti Lagerroos.

Toimitusjohtaja

Toimitusjohtajan tehtävä on johtaa konsernin liiketoimintaa sekä hallintoa Suomen osakeyhtiölain ja hallituksen ohjeiden mukaan. Toimitusjohtajan tukena konsernin johtamisessa on konsernin johtoryhmä. Toimitusjohtajana on vuodesta 2000 toiminut Mikael Lilius.

Palkat, palkkiot ja osakeomistus

Hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille maksetut palkat ja palkkiot olivat vuonna 2001 yhteensä 541 tuhatta euroa. Päätoimiselle hallituksen puheenjohtajalle ja toimitusjohtajalle maksetaan palkan ja luontaisettujen lisäksi suorituspalkkiota, jonka määrä riippuu konsernin taloudellisesta tuloksesta ja asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Palkkion enimmäismäärä on 30 % vuosipalkasta.

Hallituksen puheenjohtajalle vuonna 2001 maksettu palkka, luontaisedut sekä suorituspalkkio olivat yhteensä 368 tuhatta euroa. Toimitusjohtajalle maksettu vastaava kokonaiskorvaus oli 623 tuhatta euroa. Toimitusjohtajan eläkeikä on 60 vuotta ja eläkkeen määrä on 60 % eläkepalkasta. Yhtiön toimesta tapahtuvan irtisanomisen yhteydessä toimitusjohtajalle maksetaan kokonaiskorvauksen määrä vastaa 24 kuukauden palkkaa.

Hallintoneuvoston, hallituksen jäsenten, toimitusjohtajan ja varatoimitusjohtajan 31.12.2001 omistamien Fortum Oyj:n osakkeiden määrät ja optio-oikeudet on esitetty viereisessä taulukossa.

Tarkastustoiminta

Hallituksen tarkastusvaliokunnalle ja konsernin toimitusjohtajalle raportoiva sisäinen tarkastus varmistaa, että konsernissa toimitaan noudattaen lakeja, ohjeita ja yhtiön toimintaperiaatteita. Sen tehtävänä on myös valvoa, että yhtiön riskien hallinta on järjestetty parhaalla mahdollisella tavalla.

Konsernin yhtiöiden tilintarkastuksesta vastaa tilintarkastusyhteisö SVH PricewaterhouseCoopers Oy. Päävastuullisena tilintarkastajana toimii KHT Pekka Kaasalainen.

Palkitsemis- ja kannustinjärjestelmät

Yhtiön pitkän ajan tavoitteiden saavuttamista tukevat johdon optiojärjestelyt ja henkilöstön optiolaina, joista kerrotaan tarkemmin tilinpäätöksen sivulla 41-42.

Lyhyen ajan tavoitteiden saavuttamista tukeva vuosittaiseen suoritukseen perustuva palkitsemis- ja kannustinjärjestelmä on käytössä koko konsernissa. Suorituspalkkion määräytymisperusteet vahvistaa hallitus vuosittain hallituksen nimitys- ja palkkiovaliokunnan esityksen pohjalta. Henkilökohtaisten tavoitteiden saavuttamiseen liittyvät palkitsemisen perusteet sovitaan yhteisesti esimiehen kanssa käydyissä tavoitekeskusteluissa. Perusteet hyväksyy esimiehen esimies.

Suomalaista henkilöstöä koskeva Fortumin henkilöstörahoisto on toiminut vuodesta 2000 alkaen. Fortumin hallitus määrittelee vuosittain rahastoon maksettavan voittopalkkioerän määräytymisperusteet.

Johdon osakkeenomistus ja optio-oikeudet 31.12.2001

	osakkeet, kpl	optiojärjestelyt ¹⁾	
		1999	2001
hallintoneuvoston jäsenet			
Matti Vanhanen	351		
hallituksen jäsenet			
Heikki Pentti	546		
Matti Vuoria	8 370	350 000	400 000
Mikael Lilius, toimitusjohtaja		350 000	400 000
Eero Aittola, varatoimitusjohtaja	170	250 000	100 000

¹⁾ optio-oikeuksiin sisältyvien osakkeiden määrä

Hallitus 31.12.2001

Vasemmalta: Olli-Pekka Kallasvuo, Matti Vuoria

Vasemmalta: Heikki Pentti, Birgitta Kantola, Erkki Virtanen

Matti Vuoria, s. 1951, varatuomari, hallituksen päätoiminen puheenjohtaja. Muun muassa Danisco A/S:n hallituksen jäsen, Solidium Oy:n hallituksen puheenjohtaja sekä The European Renaissance Fund Limitedin hallituksen jäsen.

Heikki Pentti, s. 1946, vuorineuvos, diplomiekonomi, Fortum Oy:n hallituksen varapuheenjohtaja ja Lemminkäinen Oy:n hallituksen puheenjohtaja. Pohjola-Yhtymä Vakuutus Oy:n ja Myllykoski Oy:n hallitusten jäsen.

Birgitta Kantola, s. 1948, varatoimitusjohtaja, varatuomari. Vuosina 1995-2000 International Finance Corporation (IFC) Washington D.C. talousjohtaja. Vasakronan AB:n ja Akademiska Hus AB:n hallitusten jäsen.

Olli-Pekka Kallasvuo, s. 1953, varatuomari, Nokia Oy:n johtaja (Chief Financial Officer) ja johtokunnan jäsen. Sampo Oy:n, Nextrom Holding S.A.:n (Sveitsi), Nokian Renkaat Oy:n ja F-Secure Oy:n hallitusten puheenjohtaja. Vuosina 1991-1996 Helsingin Arvopaperipörssi Oy:n hallituksen jäsen ja puheenjohtaja.

Erkki Virtanen, s. 1950, valtiotieteiden kandidaatti, kauppa- ja teollisuusministeriön kansliapäällikkö. Sitran (Suomen itsenäisyyden juhlarahasto) hallituksen varapuheenjohtaja.

Vuodeksi 2002 hallitukseen valittiin Matti Vuoria (puheenjohtaja), Heikki Pentti (varapuheenjohtaja), Birgitta Kantola, Lasse Kurkilahti, Antti Lagerroos, Hans von Uthmann ja Erkki Virtanen.

Konsernin johto

Vasemmalta: Carola Teir-Lehtinen, Kari Huopalahti, Mikael Lilius, Tapio Kuula, Juha Laaksonen, Veli-Matti Ropponen, Mikael Frisk, Harri Pynnä ja Eero Aittola

Konsernin johtoryhmä 31.12.2001

Mikael Lilius, s. 1949, diplomiekonomi, toimitusjohtaja, johtoryhmän puheenjohtaja. Konsernin palveluksessa vuodesta 2000.

Eero Aittola, s. 1942, ekonomi, varatoimitusjohtaja. Konsernin palveluksessa vuodesta 1990. Jäi eläkkeelle 1.1.2002.

Mikael Frisk, s. 1961, kauppatieteen maisteri, henkilöstöjohtaja. Konsernin palveluksessa vuodesta 2001.

Kari Huopalahti, s. 1947, diplomi-insinööri, kehitysjohtaja. Konsernin palveluksessa vuodesta 1973.

Tapio Kuula, s. 1957, diplomi-insinööri, taloustieteiden maisteri, sektorijohtaja, Sähkö ja lämpö. Konsernin palveluksessa vuodesta 1996.

Juha Laaksonen, s. 1952, ekonomi, talousjohtaja. Konsernin palveluksessa vuodesta 1979.

Veli-Matti Ropponen, s. 1949, diplomi-insinööri, ekonomi, sektorijohtaja, Öljy. Konsernin palveluksessa vuodesta 1973.

Carola Teir-Lehtinen, s. 1952, filosofian maisteri, viestintäjohtaja. Konsernin palveluksessa vuodesta 1986.

Harri Pynnä, s. 1956, varatuomari, lakiasiaintoiminnan johtaja, johtoryhmän sihteeri. Konsernin palveluksessa vuodesta 1998.

Muu johto 15.2.2002

Sähkö ja lämpö -sektori
Sektorijohtaja Tapio Kuula
Sähköntuotanto, Pekka Päätiläinen
Sähkönsalkun hallinta ja trading, Timo Karttinen
Lämpö, Risto Riecko
Sähkönsiirto, Tapio Lehtisalo

Kaasu, Bo Lindfors
Birka Energi, Tomas Bruce

Öljysektori

Sektorijohtaja Veli-Matti Ropponen
Öljynetsintä ja -tuotanto, Hans Kristian Rød
Öljynjalostus, Risto Rinne
Öljyn vähittäismyynti, Matti Peitso
Shipping, Jukka Laaksovirta

Fortum Energy Solutions

Yksikönjohtaja Eero Auranne

Fortum Markets

Yksikönjohtaja Kari Huopalahti

Esikunta

Henkilöstö, Mikael Frisk
Kehitys, Kari Huopalahti
Lakiasiat, Harri Pynnä
Sisäinen tarkastus, Kaj Lindström
Talous, Juha Laaksonen
Viestintä, Carola Teir-Lehtinen
Ympäristö-, terveys- ja turvallisuus, Arja Koski

Fortumia sijoituskohteena seuraavia pankkeja ja pankkiiriliikkeitä

Alfred Berg Finland Oy

puh. 09 - 228 321
Kluuvikatu 3
00100 Helsinki

D. Carnegie AB Finland Branch

puh. 09 - 6187 1200
PL 727
00131 Helsinki

Conventum Pankkiiriliike Oy

puh. 09 - 231 231
PL 359
00101 Helsinki

Credit Agricole Indosuez Cheuvreux Nordic AB

puh. 09 - 696 991
PL 688
00101 Helsinki

Credit Lyonnais Securities

puh. +44 20 7588 4000
Broadwalk House
5 Appold Street
London EC2A 2DA
U.K.

Dresdner Kleinwort Wasserstein Securities

puh. +44 171 623 8000
P.O. Box 560
London EC3P 3DB
U.K.

Deutsche Bank AG, Helsinki Branch

puh. 09 - 2525 250
PL 650
00101 Helsinki

Enskilda Securities AB

puh. 09 - 6162 8900
PL 599
00101 Helsinki

Evli Pankki Oyj

puh. 09 - 476 690
PL 1081
00101 Helsinki

Handelsbanken Securities

puh. 010 44 411
PL 315
00131 Helsinki

Lehman Brothers

puh. +44 20 7601 0011
One Broadgate
London EC2M 7HA
U.K.

Mandatum Pankkiiriliike Oy

puh. 09 - 651 086
PL 66
00131 Helsinki

Morgan Stanley Dean Witter & Co

puh. +44 171 425 8000
25 Cabot Square, Canary Wharf
London E14 4QA
U.K.

Nordea Securities Oyj

puh. 09 - 12341
Fabianinkatu 29 B
00100 Helsinki

Opstock Oy

puh. 09 - 40 465
PL 362
00101 Helsinki

Schroder Salomon Smith Barney

Puh. +44 20 7986 4000
Citigroup Centre
33 Canada Square
London E14 5LB
U.K.

UBS Warburg

puh. +44 171 567 8000
2 Finsbury Avenue
London EC2M 2PG
U.K.

Sanasto

Barreli (bbl)

Raakaöljytynnyri, 159 litraa.

1 MW

megawatti = 1 000 kilowattia (kW) = 1 000 000 wattia (W)
Tehon yksikkö. Tavallisen hehkulampun teho on 25-100 W.

1 TWh

terawattitunti = 1 000 gigawattituntia (GWh) = 1 000 000 megawattituntia (MWh) = 1 000 000 000 kilowattituntia (kWh)
Energian yksikkö. 100 watin hehkulamppu kuluttaa tunnissa energiaa 0,1 kWh.

BioMAC = Fortumin omaan kattilateknologiaan pohjautuva biomassaa polttava voimalaitos (MAC= Modular Advanced Combustion).

EHVI

Enhanced High Viscosity Index on yleisnimitys öljylle, jonka tuoteominaisuudet vastaavat synteettistä perusöljyä, mutta kemiallinen koostumus voi vaihdella valmistusprosessin mukaan. EHVIä käytetään korkealuokkaisten liikenteen ja teollisuuden voiteluaineiden valmistukseen.

FIA

Flow Improver Agent on tuote, joka vähentää öljynvirtauksen kitkaa putkistossa.

NExCC

Fortumin kehittämä krakkausteknologia, jolla pitkiä hiiliketjuja voidaan pilkkoa ja jalostaa raakaöljystä enemmän keveitä jakeita.

NExTAME ja NExETHERS

Fortumin kehittämää teknologioita, joita käyttämällä voidaan tuottaa kustannustehokkaasti yleisesti käytettyjä happipitoisia bensiinieettereitä.

NExOCTANE

Fortumin kehittämä teknologia MTBE:tä korvaavan bensiinikomponentin valmistukseen.

PAO

Polyalfaolefiini on synteettisesti tuotettu perusöljy, josta valmistetaan korkealuokkaisia voiteluöljyjä.

Keilaniemi, Espoo
PL 1
00048 FORTUM
puhelin 010 4511
faksi 010 45 24447
www.fortum.fi

Kotipaikka Espoo
Y-tunnus 1463611-4